

Nyanlända elevers förkunskaper

En studie om lärarens förhållningssätt gentemot
nyanlända elevers förkunskaper

Författare:

Pernilla Andersson Farina

Mazin Aziz

Examensarbete på avancerad
i lärarutbildningen

Termin och år:

Vårterminen 2010

Handledare:

Marja-Terttu Tryggvason

Examinator:

Carina Carlhed

**Examensarbete på
avancerad nivå
15 högskolepoäng**

SAMMANFATTNING

Pernilla Andersson Farina och Mazin Aziz

Nyanlända elevers förkunskaper

En studie om lärarens förhållningssätt gentemot nyanlända elevers förkunskaper

Årtal: 2010

Antal sidor: 32

Syftet med denna studie är att utifrån en kvalitativ forskningsmetod med hjälp av observationer och semistrukturerade intervjuer undersöka sex olika lärares uppfattning om nyanlända elevers förkunskaper så att läraren kan främja nyanlända elevers skolutveckling. Hur förhåller sig lärarna till de nyanlända elevernas förkunskaper i sin undervisning och i sitt resonemang?

Vårt resultat visar att det inte är självklart att alla lärare arbetar för att ta tillvara på de nyanlända elevernas förkunskaper i sin verksamhet. Det framkommer däremot att det är viktigt att ha samverkan med modersmållärarna för att kartlägga nyanlända elevers förkunskaper. Det finns en hel del i lärarnas förhållningssätt som kan påverka hur de nyanlända elevernas förkunskaper integreras i undervisningen. Det handlar om att lärare kontinuerligt måste fortbilda sig inom interkulturell pedagogik. Denna studie har gett oss inblick i hur nyanlända elevers skolsituation kan se ut i dagens läge.

Nyckelord:

Nyanlända elever, förkunskaper, lärares förhållningssätt, förberedelseklasser.

Förord:

Vi som har skrivit detta examensarbete är Pernilla Andersson Farina och Mazin Aziz. Vårt intresse för andraspråkselevs inläring och deras situation i skolan väcktes under lärarutbildningen. Denna studie har för oss varit mycket givande och vi har fått kunskaper som kan gynna oss i vårt framtida yrkesutövande. Vi vill speciellt tacka de sex lärarna som deltagit i vår studie och de vårdnadshavare som gett oss tillstånd för deras barns medverkan i våra observationer. Utan er hade vi inte kunnat genomföra detta examensarbete. Vi vill även tacka vår handledare Marja-Terttu Tryggvason som med sitt engagemang för andraspråkselevs inläring kommit med synpunkter, tips och idéer. Vi vill också tacka Vera för hjälpen med att korrekturläsa vår studie. Speciellt tack till nära och kära som hjälpt oss och haft tålamod med oss.

Eskilstuna, maj 2010

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 Syfte	1
1.2 Forskningsfrågor	1
1.3 Begreppsdefinitioner	2
2. LITTERATURGENOMGÅNG	3
2.1 Skolans roll i bemötande av nyanlända elever	3
2.2 Interkulturell pedagogik och interkulturell kompetens	4
2.3 Lärares förhållningssätt i undervisningen för nyanlända elever	4
2.4 Sociokulturellt perspektiv på lärande	6
2.5 Styrdokument runt förberedelseklasser	7
2.6 Kartläggning av nyanlända elevers förkunskaper	7
2.7 Samverkan med modersmåls lärarna	8
2.8 Material anpassat för nyanlända elever	9
3. METOD	10
3.1 Forskningsstrategi	10
3.2 Datainsamlingsmetod	11
3.2.1 Observationsdelen	11
3.2.2 Intervjudelen	12
3.3 Urval och tillvägagångssätt	12
3.3.1 Tillvägagångssätt vid intervjuer med lärare	13
3.3.2 Tillvägagångssätt vid observationer av lärare	13
3.3.3 Databearbetning och dataanalys	14

3.4 Tillförlitlighet och validitet _____	15
3.5 Forskningsetiska överväganden _____	15
4. RESULTAT _____	16
4.1. Resultat av intervjuerna _____	16
4.1.1 Lärarnas intresse av att arbeta med nyanlända elever _____	16
4.1.2 Lärarnas upplevelse av att arbeta med nyanlända elever _____	17
4.1.3 Lärarnas förhållningssätt gentemot nyanlända elevers förkunskaper _____	17
4.1.4 Styrdokumentet i lärarnas arbete med nyanlända elever _____	18
4.1.5 Kartläggning av nyanlända elevers förkunskaper _____	19
4.1.6 Vikten av att tillgodose nyanlända elevers behov i undervisningen _____	19
4.1.7 Lärarnas syn på samverkan med modersmålslärarna _____	20
4.2 Resultat av observationerna _____	21
4.2.1 Lärarnas förhållningssätt till elevernas förkunskaper _____	21
4.2.2 Språk som är tillåtna i undervisningen _____	22
4.2.3 Undervisningsmaterial anpassat efter elevernas förkunskaper _____	22
4.2.4 Samspelet mellan lärarna och eleverna i undervisningen _____	23
5. RESULTATANALYS _____	24
5.1 Lärarnas förhållningssätt gentemot nyanlända elevers förkunskaper _____	24
5.2 Kartläggning av nyanlända elevers förkunskaper _____	25
5.3 Undervisning för de nyanlända elever _____	26
6. AVSLUTANDE DISKUSSION _____	28
6.1 Metoddiskussion _____	28
6.2 Resultatdiskussion _____	29

6.3 Pedagogisk relevans	30
6.4 Slutsatser	31
6.5 Fortsatt forskning	31

REFERENSLISTA

BILAGA 1

BILAGA 2

BILAGA 4

BILAGA 5

BILAGA 6

1. INLEDNING

Dagens svenska skola har blivit mångkulturell och det innefattar att eleverna har olika bakgrunder, och kommer från andra kulturer än den svenska. Många av dessa elever är nyanlända i Sverige. Utbildningsdepartementet (2006) påpekar att den växande globaliseringen över nationsgränserna och det svenska samhällets internationalisering ställer krav på människorna och samhället att se mångfaldens möjligheter som resurser och tillgångar. Det handlar om att bemöta olika kulturella bakgrunder med kunskap, öppenhet och att aktivt motverka främlingsfientlighet. Skolan ska vara en kulturell mötesplats som ska ge möjlighet till att alla ska få uppleva trygghet och att få utveckla sin identitet, respekteras för sina värderingar samt kunna vara delaktig utifrån sitt kulturarv. Enligt Skolverkets rapport (2007) framkommer det att det finns stora brister i skolan när det gäller utredning av nyanlända elevers förkunskaper. Många gånger fokuserar skolan på att lära de nyanlända eleverna det svenska språket. Ofta glömmar skolan att de andra ämnena också är viktiga för elevernas kunskapsinhämtande. Det kan ta flera år innan de övriga teoretiska ämnena återupptas och då har eleverna missat mycket.

Vår utbildning har fokuserat på barnens modersmålsutveckling, inläringen av ett nytt språk och att det ska ske parallellt med barnens utveckling i deras första språk. Det har gjort att vi ville veta mera om konkreta direktiv för hur man i undervisningen kan ta tillvara på de nyanlända elevernas förkunskaper. Dessutom har vi fått med oss betydelsen av att utgå ifrån barns perspektiv i den svenska skolvärlden. Däremot har vi saknat inblick i barn från andra kulturers perspektiv och hur de barnen kan inkluderas i svenska skolans verksamhet.

Enligt Skolverket (2007) är inte undervisningen anpassad efter nyanlända elevers enskilda behov, vilket försvårar för dessa elever att nå målen i skolan. Enligt Skolverket (2008) har skolan ett stort ansvar att ta emot nyanlända elever och se till att eleverna och vårdnadshavarna får bra information om hur den svenska skolan fungerar. I en ny publicerad forskningsrapport påvisar Bunar (2010) vikten av att skolan bör reflektera över sin verksamhet och var den står när det gäller att ta hand om de nyanlända eleverna. Skolan bör ställa sig frågan om vad skolan vet om elevernas bakgrunder och lärandeprocesser under deras tidigare liv. Det innebär att skolan bör ifrågasätta hur de organiserar mottagandet och vilka insatser skolan ska sätta in för att organisera undervisningen för de nyanlända eleverna. I vår studie vill vi utreda hur förkunskaper i sex olika förberedelseklasser uppfattas.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka sex lärares uppfattning om nyanlända elevers förkunskaper så att läraren kan främja dessa elevers skolutveckling.

1.2 Forskningsfrågor

1. Vad har läraren för förhållningssätt gentemot nyanlända elevers förkunskaper?

2. Vad gör läraren för att kartlägga nyanlända elevers förkunskaper?
3. Hur använder läraren nyanlända elevers förkunskaper i undervisningen?

1.3 Begreppsdefinitioner

I den här delen ges förklaringar av olika centrala begrepp som används fortlöpande i studien för att underlätta för läsaren.

Nyanlända elever

Begreppet ”nyanländ” används om barn eller ungdomar som kommer till Sverige under sin skoltid i grundskolan, särskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. De har inte svenska som modersmål och kan oftast inte tala eller förstå svenska. De vistas i Sverige på olika villkor och under olika förhållanden. Många har permanent uppehållstillstånd redan vid ankomsten. Andra har fått uppehållstillstånd efter en längre väntan på flyktingförläggning. En del av dessa elever är asylsökande (Skolverket, 2008).

Förberedelseklass/Internationell klass

Förberedelseklasser eller internationella klasser finns för elever som inte behärskar det svenska språket. De är till för de elever som har anlänt till Sverige nyligen och startar ett nytt liv med ett nytt språk. Klasserna ska ge eleverna en introduktion till skolans verksamhet och det nya språket som behövs både i skolan och utanför skolan (Bunar, 2010). Vi kommer i vår undersökning att använda begreppet förberedelseklass när vi hänvisar till utbildningen för nyanlända elever.

Förkunskaper

Lärandet är en helhetsprocess som påverkar hela individen och lärandet ses som en fortsättning av individens tidigare förkunskaper, erfarenheter, upplevelser som ökar individens kapacitet att förstå, tycka, handla, uppfatta och uppleva saker i omgivning (Lillemyr, 2002). I denna studie vill vi belysa att när vi använder begreppet förkunskap så innefattar det alla livserfarenheter som eleverna har tagit till sig, såsom tidigare kunskaper, språk, erfarenheter, kulturella bakgrunder och livsförhållanden.

Kartläggning

Enligt Skolverket (2008), för att ta reda på elevernas tidigare ämneskunskaper och erfarenheter behöver en pedagogisk kartläggning göras. Den pedagogiska kartläggningen gör läraren genom att intervjua och observera eleverna samt studera samspelet mellan eleverna i klassrummet. I denna studie när vi beskriver kartläggning hänvisar vi till undersökning och dokumentering av nyanlända elevers förkunskaper. Vi menar den formen av kartläggning som läraren använder för att tillgodose elevernas behov genom att läraren använder kartläggning som redskap för planering för undervisningen.

Andraspråkselever

”Svenska som andraspråk” är ett ämne som undervisas i grundskola och gymnasium för elever med ett annat modersmål samt att vissa av eleverna kan vara flerspråkiga (Skolverket, 2000) Andraspråkselever är antingen födda i Sverige eller är nyanlända elever från ett annat land. I denna studie när vi beskriver andraspråk och andraspråkselever hänvisar vi till det nya svenska språket och till nyanlända elever som har ett annat modersmål än svenska.

2. LITTERATURGENOMGÅNG

I denna del presenterar vi litteratur som är relaterad till vår undersökning om nyanlända elevers förkunskaper och lärares förhållningssätt ur olika perspektiv som påverkar elevers skolutveckling. Vi har haft svårt att hitta tidigare forskning och litteratur till vår undersökning. Genom databasen ”Eric CSA” har vi utgått ifrån nyckelorden nyanlända elever, förkunskaper, lärares förhållningssätt och förberedelseklasser. Eftersom vi inte har hittat tidigare forskning direkt kopplat till vårt ämne har vi relaterat till olika forskning om andraspråksinlärning och interkulturell pedagogik i vår studie.

2.1 Skolans roll i bemötande av nyanlända elever

Skolinspektionen (2009) samt Elmeroth och Häge (2009) hävdar att skola och kommun måste ha tydliga riktlinjer för bemötandet av nyanlända elever och att dessa riktlinjer skall vara kända för all personal på skolan. När som helst under året kan nyanlända elever dyka upp och därför ställs höga krav på skolan vid mottagandet av nyanlända elever. Skolan måste ha beredskap och vara flexibel i mottagandet. Enligt Elmeroth och Häge (2009) har nyanlända elever som kommer till skolan olika förutsättningar och livssituationer, en del är asylsökande medan andra har uppehållstillstånd. Skolan bör skapa en miljö där elever får känna trygghet. Skolan ska vara en plats där barnen kan få en fristad, där de kan känna att de får vara barn. Det innebär att skolan måste ha en bra struktur och ett välorganiserat mottagande för att kunna ta reda på elevernas erfarenheter och färdigheter. Skolan måste ha ett bra samarbete med både modersmållärare och tolkar för att få bra information av både elever och föräldrar. Ett sådant mottagande leder till att eleven får undervisning som blir meningsfull, samt att det leder till att eleven mår bra både psykiskt och fysiskt.

Elmeroth och Häge (2009) menar att skolans värld måste vara organiserad och flexibel för att verksamheten för nyanlända elever ska bli bra. Smyth (2005) påpekar att det är viktigt att alla parter i kommunen har ett bra samarbete så att asylsökande nyanlända barn får en bra introduktion till skolan, eftersom skolan är en del av samhället. Enligt Elmeroth och Häge (2009) har många kommuner, olika lokalmyndigheter och tolkar ett fungerande samarbete vilket leder till en så bra start som möjligt i skolan för dessa barn, samt att eleverna hamnar i sitt närområde så att de inte blir isolerade. Detta är en viktig bit eftersom eleverna ska slussas ut till en vanlig klass senare. På så sätt kommer de

nyanlända barnen lättare i kontakt med nya kamrater i skolans verksamhet och i sin närmiljö.

2.2 Interkulturell pedagogik och interkulturell kompetens

Lorentz och Bergstedt (2006) beskriver mångkulturell och interkulturell som två olika begrepp. Mångkulturell används för att förklara ett sammanhang som innebär en skola eller ett samhälle där det existerar individer från olika kulturer, nationaliteter eller etniciteter. Interkulturell handlar om att olika individer från andra kulturer har en ömsesidig förståelse för varandra. Det innebär en interaktion där individer från olika kulturer möts och påverkar varandra. Lorentz (2009) menar att interkulturell pedagogik utgår ifrån elevernas olika identiteter och ser dem som en tillgång i undervisningen, istället för att fostra eleverna till en socialiserad gemensam identitet. Enligt Elmeroth (2008) är ett interkulturellt förhållningssätt ett som tar tillvara på elevernas erfarenheter. Eleverna har en grund som behövs kompletteras med den svenska kulturen, samtidigt som de ska utvecklas vidare utifrån en additivsyn som innefattar elevernas språk och kultur. Om läraren utgår ifrån en subtraktivprocess, så lägger läraren elevernas erfarenheter åt sidan för att bara koncentrera sig på det svenska språket och svenskheten. Elmeroth påpekar att många studier om subtraktivmiljö visar att det bara skapar hinder för elevernas kunskapsutveckling. Elmeroth påstår vidare att om läraren använder sig av en interkulturell pedagogik så erkänner läraren elevernas erfarenheter. Detta har en betydande roll för elevernas identitets- och kunskapsutveckling. När nyanlända elever börjar i den svenska skolan har de med sig kunskaper från sitt ursprungsland och de kan vara en stor resurs för både elever och lärare.

Enligt Lorentz (2009) har en del lärare svårt att förstå vad interkulturell pedagogik är eftersom det inte är ett ämne. Många lärare anser därför att det är betydelselöst med ett didaktiskt perspektiv. Det beror på att dessa lärare lägger mer fokus på ämnet som de undervisar i, än att titta på hur de lär ut sitt ämne. Stier och Sandström Kjellin (2009) samt Borgström (2004) påpekar att dagens lärare står inför nya utmaningar i de mångkulturella samhällena som innebär att de måste skaffa sig nya sätt att förhålla sig till verkligheten. Lärarnas kompetens i interkulturell undervisning är viktig för andraspråks elevernas inläring av det nya språket. Lahdenperä (2004) menar att dagens lärare som arbetar i mångkulturella skolor ska vara medvetna om att verksamhetsplanerna måste återspegla den mångkulturella elevsammansättningen för att skapa en interkulturell miljö. Skolans miljö förändras hela tiden beroende på vilka elever som kommer till skolan. Det innebär att lärare kontinuerligt bör förändra sin verksamhet och införliva nya arbetsformer och förhållningar som anpassas till elevernas skilda kulturer och språk.

2.3 Lärares förhållningssätt i undervisningen för nyanlända elever

Cummins (2001) anser att för att människan ska lära sig så krävs det en relation till den övriga omgivningen. I skolan sker ett samspel mellan lärare och elever och det har en avgörande roll för elevernas utveckling. Det handlar om att lärare måste ha ett förhållningssätt där de kan möta elevers bakgrund med respekt, på så sätt blir inte eleverna missgynnade i mötet. Lärare ska uppmuntra elever till att utveckla sina

mångkulturella bakgrunder, modersmål och identiteter. Därefter kan läraren utmana elever utifrån den erfarenhet eleverna har och den föreställning som finns i elevers omgivning. Därigenom skapas en utvecklingsprocess som är ömsesidig mellan lärare och elever.

Egholm (2007) menar att varje lärare har en skyldighet gentemot eleverna att skapa nödvändig arbetsro så att inläring kan äga rum. Läraryrket är socialt och innebär att lärare möter många individer med olika erfarenheter under sitt yrkesliv. Läraryrket är sig aldrig likt dag för dag utan det krävs mycket av en lärare för att få igång elevernas motivation. Löthagen, Lundenmark och Modigh (2008) menar att det kan verka tungt för lärare att försöka få in alla elevers erfarenheter och bakgrunder i sin undervisning. Elmeroth och Häge (2009) hävdar att de lärare som arbetar i förberedelseklasser vet att det inte är enkelt eftersom de har elever som inte vet om de får stanna i Sverige. Därför kan det många gånger vara svårt att upprätthålla kontinuitet och struktur i gruppen. Skolinspektionen (2009) menar att många familjer vet att under de första åtta månaderna i Sverige är det 90 % som blir utvisade. Elmeroth och Häge (2009) betonar att detta skapar oro som innebär att verksamheten inte kan hålla en kontinuitet eftersom det blir många avbrott i skolans verksamhet. Det innebär många gånger att nyanländas individuella mål rivs upp. Enligt FN:s barnkonvention (Utrikesdepartementet, 2006) har varje barn rätt till utveckling, och det ska utföras åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro för elever i skolan samt minska studieavbrott.

Skolverket (2007) belyser vikten av att lärare behöver en medvetenhet ur ett internationellt perspektiv om vad som präglar vardagen i skolan. Det handlar också om att lärare ser sin egen roll i sitt arbetssätt. Det innefattar att kunna se värderingar och kommunikationsmönster i sin omgivning, samt att kunna förstå nyanlända elevers livssituation, erfarenheter och förväntningar. Det innebär att lärare tillsammans med sina elever måste hitta strategier så att lärande kan knytas till elevernas förväntningar och erfarenheter. Enligt Lee (2003) är det viktigt att lärare har kunskap om hur de kan förmedla den nya kulturen för att elever från främlade kulturer ska kunna ta till sig den nya kulturen. Men det krävs också att eleverna får emotionellt stöd av sina lärare gällande sina egna traditioner och sitt modersmål, så att eleverna finner en bra balans mellan de olika kulturerna. Enligt Stier och Sandström Kjellin (2009) är medvetna lärare de som utforskar med ödmjukhet, nyfikenhet, entusiasm, samt diskuterar olika kulturer tillsammans med sina elever. Läraren är också medveten om sin okunskap gällande den egna kulturens särdrag. En sådan medvetenhet består i förmågan att växla perspektiv och att reflektera över andra människor och deras kultur. Det innebär även förmåga att reflektera över sig själv och sin kultur, och tillåta sig att samtidigt kunna betrakta avsky, rädsla och fördömande som hinder till den egna personliga utvecklingen. Läraren försöker att förstå olika beteende och händelser ur olika synvinklar och utifrån flera möjliga tolkningar. För den medvetna läraren är mötet med eleverna och deras olika bakgrundskultur egenutvecklande och ett tillvägagångssätt för att skapa en mer rättvis och mer tolerant värld.

2.4 Sociokulturellt perspektiv på lärande

Enligt Gibbons (2009) utgår teorin om det sociokulturella perspektivet på lärande från den ryske psykologen Lev Vygotskys tankar och forskning. Det handlar främst om samspel och omgivning i individens utveckling. Sedan 1980-talet har det sociokulturella perspektivet på lärande fått allt större inflytande i skolorna i Sverige och övriga Västeuropa. Dysthe (2003) skriver att det sociokulturella perspektivet är mycket mer än det som sker i elevernas inläring, det har även att göra med omgivningen.

Gibbons (2009) menar att det sociokulturella perspektivet på lärande bygger på att möta eleven där den befinner sig och att leken spelar en viktig roll. Inom denna teori ses den mänskliga utvecklingen som ett socialt fenomen och vi lär och utvecklas tillsammans med andra, inte individuellt. En individs utveckling är i hög grad en produkt av undervisningen men inte en förutsättning för den, och utvecklingen betraktas som ett resultat av individens sociala, kulturella och historiska erfarenheter. Även Dysthe (2003) hävdar att det sociokulturella perspektivet utgår ifrån att kunskapsinhämtningen konstrueras genom samarbete i en kontext där samspel och samverkan är viktiga grundstenar, men att också lärandemiljön är grundläggande för inläringen. I den sociokulturella teorin är språket och kommunikationen viktiga delar för inläringen och inte enbart ett hjälpmedel. Språket och kommunikationen är förutsättningar för individens utveckling. Det är genom att samtala, lyssna, imitera och samspela med andra som individen får färdigheter och kunskaper, eftersom den lär sig vad som är värdefullt och intressant i sin kultur. Gibbons (2009) poängterar att språkinläringen handlar om hur erfarna individerna blir av att använda språket i olika situationer och i sociala sammanhang som de befinner sig i. Vad och hur människan lär in och tar in kunskap är beroende av vilka de umgås med. Läraren har en viktig roll eftersom den kan hjälpa och stötta elevens lärande och läraren stödjer eleven med vad Gibbons kallar "scaffolding", det vill säga kommunikativa stöttor. Eleven får inte bara instruktioner utan den får också en ökad förståelse för hur den ska definiera en uppgift och hur den kan tolka uppgiften. När eleven fått denna ökade förståelse i en uppgift kan läraren allt mera dra sig undan och låta eleven vara självständig. Gibbons menar att basen för ett barns utveckling är det som är omfattat i Vygotskys benämning "zonen för närmaste utveckling" vilket handlar om det avstånd som barn har mellan vad de kan göra utan hjälp från andra, och det som barnet kan göra tillsammans med en erfaren individ.

Vid ett framgångsrikt samspel med en erfaren person blir det ett stöd så att eleverna kommer längre framåt än de hade gjort på egen hand och eleverna blir självständiga i att söka ny kunskap. Gibbons (2009) anser att när andraspråkselever får använda det nya språket i olika sammanhang och situationer tillägnar de sig det nya språket mycket snabbare. Kommunikationen som sker i samspelet utvecklar elevernas individuella tänkande. Elevers språkutveckling är beroende av ett ömsesidigt samspel med andra. Därför blir språket som eleverna möter i klassrummet betydelsefullt. Vidare menar Gibbons att det sociokulturella perspektivet på lärande handlar om att både lärare och eleverna är ett komplement till varandra i ett kunskapssökande. Andraspråkselevs prestationer kan alltså inte ses som resultatet av enbart bakgrund, begåvning och motivation utan det är också beroende av den sociala och språkliga miljön som inläringen äger rum i.

2.5 Styrdokument runt förberedelseklasser

Enligt Utbildningsdepartementet (2006) skall undervisningen anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Det förutsätter också att undervisningen ska utgå ifrån elevens bakgrund, tidigare erfarenhet, kunskap och språk för att främja elevens fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Kursplanen för svenska som andraspråk (Skolverket, 2000) menar att elever som läser svenska som andraspråk har erhållit sina kunskaper och språkliga erfarenheter via ett annat modersmål än svenska. Eleverna har med sig andra erfarenheter än elever som har svenska som modersmål. Därför måste det skapas förutsättningar inom ämnet för att elevernas erfarenheter inkluderas så att de kan utveckla sitt andraspråk. Elmeroth (2008) menar att det innebär att skolan ska utgå ifrån att skapa en interkulturell verksamhet. Om skolan enbart ser till att andraspråkselever får lära sig svenska och om skolan utesluter modersmålet och elevernas bakgrundskultur så exkluderas dessa elever ifrån både samhället och den övriga skolverksamheten.

I sin avhandling beskriver Torpsten (2008) hur trots att det finns formuleringar i styrdokument som förespråkar att undervisningen ska utgå från elevernas behov och förutsättningar, uppfattades dessa kompetenser hos deltagarna i Torpstens avhandling som brister istället för resurser och tillgångar i undervisningen. För att åtgärda andraspråkselevernas brister i svenska fick eleverna stödundervisning eller enklare former av ämnesinnehåll i undervisningen. Undervisning på ett språk som elever inte behärskar eller att ha ett begränsat ordförråd bidrar till exkludering, eftersom utbildningen då innebär en begränsad samverkan. Eleverna kände sig inte accepterade utan exkluderade och avvikande i mötet med svenska som andraspråk. Deltagarna önskade en likvärdig svenskundervisning som sina svenska kamrater för att bli delaktiga i gemenskapen, men lärarna utgick ifrån skolans behov i stället för elevernas. Deltagarna kände underordning och utanförskap, men när de hade modersmålsundervisning upplevde de att deras individuella behov blev tillgodosedda. De fick då även möjlighet att visa sina förvärvade kunskaper. Enligt Elmeroth (2008) är en bra skola när personalen reflekterar över hur deras verksamhet fungerar och hur den ska inkludera elevernas olika bakgrunder så att undervisningen blir relevant för eleverna. Torpsten (2008) uttrycker avslutningsvis förhoppningar om en framtida kursplan i ämnet svenska som andraspråk som utgår ifrån elevernas speciella språksituation där deras behov och förutsättningar inkluderas. Läro- och kursplaner som betonar elevers olika språkliga och kulturella kompetenser som resurser för deras skolframgång, skulle då styra innehållet i undervisningen och verksamheten.

2.6 Kartläggning av nyanlända elevers förkunskaper

Elmeroth och Häge (2009) nämner att elever och deras föräldrar som kommer till Sverige har olika erfarenheter och har levt ett annat liv i sina hemländer. Därför är det angeläget enligt Skolinspektionen (2009) och Elmeroth och Häge (2009) att skolan måste kartlägga elevernas kunskaper och utbildningsbehov för att skolan ska kunna anpassa undervisningen till elevernas individuella behov av kunskapsutveckling. Elmeroth och Häge menar vidare att eleverna måste få en bra individuell introduktionsplan för att deras behov ska bli tillgodosedda i förberedelseklasserna. Skolinspektionen (2009) och Ladberg (2003) menar att kartläggningen bör omfatta

elevernas läs- och skrivförmåga, kunskaper i modersmålet samt i svenska och i andra språk. Skolan behöver också kartlägga elevernas tidigare kunskaper i olika ämnen avseende förståelse, begrepp och förmåga till problemlösning. Därefter kan lärarna stödja elevernas utveckling i språk och andra ämnen genom olika medel.

Enligt Elmeroth och Häge (2009) är kartläggningen av elevers tidigare erfarenheter oerhört viktig för att eleverna ska kunna använda sina färdigheter för sin identitetsutveckling. Det är viktigt att de nyanlända eleverna får en bra kartläggning, eftersom de brottas med både det språkliga och psykosociala. De behöver komma in i gruppen och lära känna kamrater och lärare. I en förberedelseklass ska lärare stödja dessa barn så att de får en bra vägledning och att därefter en integration i en ordinarielklass blir möjlig. Vidare menar Skolinspektionen (2009) att skolan behöver utforma verktyg för kartläggning för att lyckas. Skolan behöver även ha rutiner för hur och av vem kartläggningen ska utföras. Kartläggningen gynnar elevernas kunskapsinhämtning samt utgör en viktig förutsättning för planering av elevernas undervisning. Det förutsätter att skolan fortlöpande genomför kartläggning och omsorgsfullt dokumenterar elevernas kunskaper. Skolan är skyldig att ha utvecklingssamtal beträffande nyanlända elever och då behöver skolan ha återkommande strukturerade samtal med elever och vårdnadshavare. Gibbons (2009) menar att det är viktigt att göra bedömningar och den viktigaste är den som läraren kontinuerligt gör för att bedöma vad eleverna klarar av, alltså vilken nivå eleverna befinner sig på. Det är efter varje nivåbedömning, som visar var eleverna befinner sig kunskapsmässigt, som lärare kan anpassa undervisningen efter deras behov. Genom den kan lärare också planera tillvägagångssätt för hur de ska stötta eleverna att gå vidare. Gibbons återgår till Vygotskys tankar om zonen för närmaste utveckling, det vill säga att lärare måste ta reda på vad eleverna klarar av på egen hand innan de på olika sätt kan stötta eleverna i nästa steg i utvecklingen.

2.7 Samverkan med modersmållärarna

Skolinspektionen (2009) menar att aktuell forskning bygger sina utgångspunkter på att modersmål är en viktig beståndsdel för god kunskapsutveckling. Detta stöds för närvarande av flera betydande kvantitativa undersökningar. För att stödja elevernas kunskapsutveckling har det betydande roll om skolan använder modersmållärarna i ämnesundervisningen och vid introduktionen för de nyanlända eleverna. Enligt Elmeroth (2008) är modersmållärarna viktiga länkar till föräldrarna eftersom föräldrarna kan beskriva sina barns behov och livssituation. Enligt Skolinspektionen (2009) så finns det brister i skolorna med att ge elever och vårdnadshavare bra information om skolans verksamhet.

Viberg (1996) och Ladberg (2003) förespråkar att gemensamt samspel och planering i undervisningen med modersmållärare, klasslärare och övriga ämneslärare främjar den kognitiva utvecklingen hos nyanlända elever. Samverkan i skolan mellan denna personal är en förutsättning för att andraspråks elever ska nå skolframgång och det gynnar eleverna till att parallellt utveckla både språket och ämneskunskaperna. Ladberg (2000) skriver att en nackdel med modersmålsundervisningen är om den är förlagd till sena eftermiddagar och då blir otillgänglig för den övriga verksamheten. Det leder till att modersmållärare och övriga lärare får svårt att samverka och få information om eleverna i andra ämnen. Ladberg (2003) hävdar att om lärarna i skolan har en positiv

syn på modersmållärarna och ser dem som jämlika, får även eleverna en positiv inställning till sina modersmållärare som de kan identifiera sig med genom språket och kulturen. Samverkan med modersmållärare och övrig personal i skolan är viktigt därför att det skapar förutsättningar för elevernas lärande och att eleverna ska känna trygghet i att tillägna sig det nya.

2.8 Material anpassat för nyanlända elever

Cummins (2001) menar att det är viktigt att huvuddelen av undervisningen utgår ifrån ett meningsfullt sammanhang och att det inträffar på en hög kognitiv svårighetsnivå för att stimulera elevernas andraspråk. Genom detta kan eleverna skaffa sig färdigheter för att växla mellan det konkreta och det abstrakta, samt mellan det personliga och det allomfattande på sitt andraspråk. Lärarens interaktion med eleverna måste bejaka elevernas språkliga, kulturella och personliga identiteter för att skapa förutsättningar i klassen och för att eleverna entusiastiskt ska vilja vara delaktiga i själva inlärningsprocessen. Elmeroth (2008) samt Löthagen, Lundenmark och Modigh (2008) framhåller att materialet i undervisningen i den svenska skolan många gånger är anpassat för svensktalande elever. Elmeroth (2008) menar att det i ämneslitteratur såsom i en matematikbok kan förekomma beskrivningar, såsom tipsbolag eller svenska djur, som elever från andra delar av världen inte känner igen. Det innebär att elever med ett annat modersmål inte förstår dessa ord. Eftersom de inte har erfarenheten blir det ett hinder för de med annat modersmål att förstå hela sammanhanget i texten i boken.

Elmeroth (2008) och Torpsten (2008) påpekar att kursmaterialet i svenska som andraspråk ofta är anpassat efter svensk kultur och dess miljöbeskrivningar. Detta blir ett hinder eftersom materialet egentligen ska utgå ifrån att hjälpa eleverna att lära sig ordförståelse på svenska. Lärare koncentrerar sig många gånger på att bara lära ut hur man uttalar och skriver orden utan att titta på elevernas erfarenheter runt orden. Enligt Elmeroth (2008) bygger kursplanen i svenska på att uppmuntra elever att göra jämförelser, förklaringar, beskriva likheter och skillnader utifrån deras intressen och erfarenheter. Om läraren inte visar intresse för elevernas erfarenheter i materialets innehåll bidrar de till att eleverna inte kan ta till sig stoffet och det hämmar deras språkutveckling i det nya språket. Gibbons (2009) nämner också att det är viktigt att läraren inte undviker litteratur som kan vara främmande för eleverna, utan tvärtom ska eleverna lära sig kulturen där andraspråket talas. Det innebär att läraren har en viktig roll innan eleverna möter den främmande texten. Läraren ska bygga upp kunskap och förståelse så att texten inte känns främmande vid bemötandet. Det handlar om att läraren måste stimulera elevernas förkunskaper och förbereda eleverna inför eventuella kulturella och språkliga svårigheter.

Gibbons (2009) poängterar vikten av att det går snabbare att läsa text som är bekant än text som är obekant. När eleverna läser en och samma bok först på sitt modersmål sedan på svenska förstår eleverna den svenska texten bättre. Parszyk (2001) betonar att LTG-metoden (läsning på talets grund) måste utgå ifrån ett språk som eleven behärskar så att det blir ett språk på "talets grund" (se bilaga 6). Gibbons (2009) och Elmeroth (2008) påpekar att om eleverna redan har en förförståelse av texten via deras modersmål, får de också större ordförståelse i den svenska texten och eleverna kan ta till sig texten som är baserad på deras förkunskaper. Elmeroth (2008) menar att språkundervisning och

kunskapsutveckling måste utgå ifrån en kontextualisering som innebär att själva stoffet måste sättas in i ett sammanhang som är kopplat till elevernas förförståelse. Löthagen, Lundenmark och Modigh (2008) samt Gibbons (2009) tar upp begreppet ”learning by doing” där praktiska medel bidrar till att språket kan bli mer begripligt och har betydelse för lärarens och elevernas samtal vid språkinläring och språkutveckling.

Elmeroth (2008) påpekar att lärarna många gånger vill utgå ifrån färdiga material. När det inte finns material som är anpassat för elevernas behov och förutsättningar måste läraren skapa strategier för att eleverna ska kunna känna igen sig och känna sig bekväma i ämnet som läraren undervisar i. På så sätt får de automatiskt förståelse för de svenska begreppen som ämnet innehåller. Enligt Elmeroth (2006) utvecklas de nyanlända elevernas andraspråk betydligt lättare om de befinner sig i en rik språkmiljö.

3. METOD

3.1 Forskningsstrategi

I denna del presenteras metoderna som använts i denna kvalitativa studie. För att undersöka lärarens uppfattning om nyanlända elevers förkunskaper så har vi använt oss av observationer och intervjuer för att besvara våra frågor.

Stukát (2005) och Denscombe (2010) menar att i vetenskapliga pedagogiska studier används två olika forskningsansatser vilka kallas för kvalitativa och kvantitativa forskningsstrategier. Stukát (2005) menar att dessa två kan förvirra eftersom alla strävar efter att genomföra en studie med kvalitet. Skillnader mellan kvalitativa och kvantitativa studier är att en kvalitativ studie bygger på individers upplevelser och är småskalig medan en kvantitativ studie är baserad på ett jämförande resultat av siffror och är storskalig. Denscombe (2010) skriver att en kvalitativ studie kan bygga på observationer, intervjuer och bildundersökningar där resultatet sedan presenteras i form av ord i forskningsrapporten. Stukát (2005) menar att kvalitativ forskning är ett sätt kategorisera en studie och forskaren får en bild av det studerade fenomenet genom att tolka de datamaterial som har samlats in. Vår studie är baserad på den kvalitativa forskningsansatsen för att få en djupare kunskap av lärarnas uppfattningar om nyanlända elevers förkunskaper. Därför är den kvalitativa ansatsen en bra metod för studiens syfte när man vill ta reda på lärarnas uppfattning, och man kan gå in på djupet i den enskilde individens tankar. Lantz (2007) påpekar att i den kvalitativa metoden är man ute efter att urskilja olikheter och nyanser i svaren. Utifrån en kvalitativ metod kan forskaren ur en intervju få reda på hur en person tänker och upplever om ett visst fenomen. Däremot vill man gå djupare i en intervju och få en kvalitet i svaren kan man ta reda på respondentens bakgrund och resonemang kring det fenomenet som undersöks av forskaren. Denscombe (2010) menar att om man ska forska om erfarenheter, attityder och känslor är den kvalitativa ansatsen är en bra metod. För att få reda på lärarens uppfattning om nyanlända elevers förkunskaper är den kvalitativa ansatsen en fördel för studien. En kvantitativ ansats skulle ha varit en nackdel för

studiens syfte eftersom kvantitativa undersökningar baseras på att se samband och mönster som man kan sedan jämföra.

3.2 Datainsamlingsmetod

Vår studie bygger på att vi har observerat och intervjuat sex stycken lärare från olika skolor som har förberedelseklasser eller internationella klasser för nyanlända elever. Det har gått så tillväga att vi först har observerat den enskilde läraren, därefter har det skett en intervju med läraren för att få svar på våra frågeställningar. Vi valde att observera innan intervjun tog plats så att läraren var koncentrerad på sin undervisning och inte på det vi ville observera. Om intervjun hade skett innan observationen hade möjligheten funnits att kunna störa lärarens uppmärksamhet och den naturliga miljön under observationen. Enligt Denscombe (2010) och Stukát (2005) studeras i en observation vad som sker i en händelse och även det yttre beteendet hos individer. Därför kan det finnas risk för att störa beteendet hos individen.

Denna studie har utgått ifrån en så kallad triangulering som innebär att forskare använder flera olika datainsamlingar för att göra en undersökning, enligt Denscombe (2010) och Stukát (2005). Det gör att forskaren kan få en bättre förståelse om forskaren betraktar studien från olika positioner för att kunna analysera informationen från de olika datainsamlingarna. Triangulering stärker både tillförlitlighet och validitet. Den ena metodens svaga sidor är oftast den andras starka sidor. Därför har vi använt oss av en triangulering för att skapa större möjlighet till att analysera empiriskt material där vi har ställt teori, intervjuer och observationer emot varandra. Enligt Denscombe (2010) är nackdelen med triangulering att forskaren måste bearbeta all datainsamling på ett mer krävande sätt samt måste jämföra, kontrastera och integrera alla data.

3.2.1 Observationsdelen

Vid observationerna har vi inte deltagit i undervisningen utan varit passiva observatörer som enbart fokuserat på hur läraren förhåller sig till de nyanlända elevernas förkunskaper. Denscombe (2010) nämner att deltagande i själva undervisningen medför att forskaren får svårt att uppmärksamma vad som sker under observationen. Vi har valt systematisk observation med ett observationsschema (se bilaga 5) för kunna kategorisera just det vi tittade på under själva observationen. Stukát (2005) och Denscombe (2010) menar att observation är en bra metod när man ska titta på hur en person förhåller sig till sin roll i arbetet. Vi har varit i olika skolor när vi har gjort denna studie. Därför har vi varit tydliga med att strikt hålla oss till vårt observationsschema (se bilaga 5) så att vi har undersökt samma punkter.

En nackdel med observationer kan vara att observationen inte speglar helheten av lärarens uppfattning gentemot nyanlända elevers förkunskaper, utan bara visar en liten del av lärarens förhållningsätt. Stukát (2005) och Denscombe (2010) påpekar att nackdelen med observation som metod är att observatören kan ha olika tolkningar av observationerna, observationsschemat kan vara otydligt eller att observatören inte har varit fokuserad under observationen.

3.2.2 Intervjudelen

Den andra datainsamlingen har utgått ifrån semistrukturerade intervjuer. Enligt Denscombe (2010) innebär det att forskaren har en färdig intervjuguide (se bilaga 4) som följs med inställningen att forskaren kan vara flexibel när det gäller att utveckla frågorna till en djupare nivå vid osäkerhet. Även respondenten har stor möjlighet att utveckla sina tankar och idéer om sitt ämne. Därför valde vi semistrukturerade intervjuer som kunde ge oss större möjlighet att besvara våra frågeställningar. I våra semistrukturerade intervjufrågor utgick vi ifrån våra forskningsfrågor men också ifrån belägg från tidigare forskning och rapporter. Samt hade vi med några allmänna bakgrundsfrågor om lärarens utbildning, ålder och antal yrkesverksamma år som lärare. Lärarna har fått möjlighet att ställa frågor vid oklarheter när det gällde våra frågeställningar och vi gav lärarna tid för funderingar under intervjun. Stukát (2005) och Denscombe (2010) uttrycker också att det är viktigt att den som blir intervjuad får möjlighet till utrymme för sina funderingar så att det finns möjlighet att besvara alla frågor och utveckla sina tankar och idéer. Stukát (2005) menar att i semistrukturerade intervjuer kan man jämföra och analysera svaren från respondenternas svar. För oss var det viktigt att under intervjun vara lyhörda och intresserade av respondentens åsikter och idéer. Både Denscombe (2010) och Stukát (2005) menar att det är viktigt att intervjuaren inte dömer ut respondentens svar och att intervjuaren visar hänsyn och respekt för respondentens uttalande.

3.3 Urval och tillvägagångssätt

Vi har använt oss av två insamlingsmetoder, vi har observerat och intervjuat sex olika lärare i sex olika internationella klasser eller förberedelseklasser.

Enskild observation med efterföljande intervju har skett för det mesta under samma dag med berörd lärare. Vår studie utgår ifrån ett subjektivt urval eftersom vi vet att förberedelseklasser är till för nyanlända elever och med utgångspunkt av Denscombe (2010) så har vi valt ut skolor baserat på att vi har viss kunskap om deras olika verksamheter. Lärarna i vår undersökning hade klasser med elever från årskurs ett till årskurs sex men vi valde att rikta in oss på lärarens förhållningssätt mot elever som går i årskurs ett till tre under observationerna. Alla lärare som vi intervjuade var kvinnor i åldrarna 35-55 år. Fyra av lärarna hade lärarexamen med inriktning svenska som andraspråk, medan de andra två hade förskollärarexamen och hade läst kurser i svenska som andraspråk. Lärarna hade mellan ett till tjugonio års erfarenhet av att arbeta med nyanlända elever.

I den första undersökningsmetoden som är observation, valde vi åtta punkter till ett observationsschema som vi sedan använde under vistelsen hos lärarna i förberedelseklasserna. Observationsschemat skapades efter studiens syfte och forskningsfrågor men även från vår intervjuguide, eftersom vi ville att observationsschemat och intervjuguiden skulle stämma överens i fokus med varandra.

I den andra metoden spelade vi in intervjuer med mp3-spelare. Inspelade intervjuer gjorde det möjligt för oss att gå tillbaka och lyssna på intervjuerna. Nackdelen med att spela in intervjuer är att respondenterna kan känna sig besvärade av mp3-spelaren samt att transkriberingen av intervjuerna kan bli mödosam. Men fördelarna överväger med en inspelad intervju eftersom det ger intervjuaren ett bättre stoff samt att intervjuaren kan koncentrera sig mera på intervjun. Intervjuaren får också möjlighet att lägga märke till respondenternas kroppsspråk och röster och dessa kan berätta om respondenternas trovärdiga förhållning till forskningsfrågorna. Denscombe (2010) menar att de flesta forskare använder sig av inspelat material eftersom de då får ett fullständigt material och att även andra forskare kan kontrollera resultatet.

3.3.1 Tillvägagångssätt vid intervjuer med lärare

Intervjuerna ägde rum på tid och plats som lärarna själva valt ut. Fem av intervjutillfällena var uppdelade mellan oss där det bara var en intervjuare som höll i intervjun. Den sista gjorde vi gemensamt där en av oss frågade och den andra skrev anteckningar samtidigt som intervjun spelades in.

De flesta intervjuerna gick bra och följde tidsramen, men två av intervjuerna gick inte som det var planerat. En lärare fick ett akut förhinder efter observationen så intervjun fick göras två dagar efter det planerade datumet. En annan lärare valde att bli intervjuad i personalrummet och detta gjorde det väldigt svårt att utföra intervjun samt lyssna på inspelningen vid transkriberingen, eftersom det var många andra som passerade och pratade i bakgrunden under inspelningen. Både Denscombe (2010) och Stukát (2005) menar att för de som blir intervjuade är det viktigt att de känner sig trygga i miljön där intervjun äger rum. De andra lärarna valde att vara i sina klassrum, där intervjuerna skedde under lunchrasten eller efter att eleverna hade slutat för dagen. Intervjuerna tog mellan 20 och 40 minuter vilket var den tidsåtgång som vi hade förutsett. Vi upplevde att alla lärarna var lugna och fokuserade under alla intervjuerna.

3.3.2 Tillvägagångssätt vid observationer av lärare

Observationerna ägde rum under förmiddagar i förberedelseklasserna och de varade mellan tre och fyra timmar. Under själva undervisningen såg det olika ut beroende på lärarnas planering och undervisning. Vi hade ett observationsschema som vi följde under förmiddagarna i de olika klasserna. Vi observatörer satt på en diskret plats i klassrummet efter att vi informerat klassen om att vi skulle sitta där och observera läraren. Denscombe (2010) betonar att observatören måste tänka på tre viktiga saker för att inte störa den naturliga miljön under observationen. Dessa tre är att noga välja placeringen, att inte delta i interaktionen, och att tiden för observationen inte ska vara alltför kort. På så sätt blir deltagarna mer avslappnade under observationen. Fem av observationstillfällena var uppdelade mellan oss där det var bara en observatör som följde undervisningen medan vi gjorde den sista observationen gemensamt. Eftersom vi hade valt att fokusera på lärarens förhållningssätt gentemot nyanlända elevers förkunskaper i undervisningen, hade vi punkter i observationsschemat som vi tittade särskilt på i samspelet mellan läraren och eleverna. I två skolor, där vi lade märke till hur läraren kartlade elevernas förkunskaper och tog tillvara på erfarenheterna i undervisningen, valde ut vi några citat som styrkte samspelet mellan läraren och eleverna. Dessa citat redovisas i resultatdelen. Under observationstillfällena såg det olika

ut beroende på antal elever och lärare som var med vid själva observationen. Eleverna i lärarnas klasser hade varit i Sverige från en månad till två och ett halvt år. Tabellen nedanför visar en översikt över hur många som medverkade vid varje observationstillfälle samt vilka resurser förberedelseklasserna hade såsom modersmållärarna, språkstödjare och praktikanter. I denna översikt har vi valt att benämna lärarna efter bokstäver i alfabetet. Siffrorna i varje lärares rad visar antalet elever och personal som läraren sammanlagt har tillgång till i klassen.

Tabell 1. Uppgifter om de observerade klasserna

Lärare	Antal elever	Antal andra lärare under observationen	Antal språkstödjare och modersmållärare	Antal annan personal eller praktikanter under observationen
A	8	0	0	1
B	14	0	1	0
C	15	2	1	0
D	18	0	0	1
E	10	1	2	1
F	10	1	1	0

Observationstillfällena tog plats i lärarnas klassrum, skolgården och i gymnastiksalen. Dessutom varierade antalet elever under själva observationstillfällena eftersom en del i olika omgångar gick iväg till modersmålsundervisning eller till sina ordinarie klasser. Även språkstödjarna kom i omgångar till vissa klasser.

I en skola hade det varit en brand som orsakat att material hade blivit förstört. Denna information var väsentlig för oss eftersom en av våra punkter i observationsschemat handlade om att undersöka material som var anpassat för nyanlända elevers behov. Även miljön såg olika ut under observationerna beroende på utrymmena i klassrummen.

3.3.3 Databearbetning och dataanalys

Syfte med denna studie var att undersöka lärarens uppfattning gentemot nyanlända elevers förkunskaper. Utifrån de insamlade data av observationerna började vi renskriva och sammanställa anteckningarna från observationsschemat. Eftersom vi hade delat upp observationerna mellan oss renskrev vi anteckningarna av de fem observationstillfällena separat och det sista tillfället renskrev vi ihop. Renskrivningen skedde samma dag som observationstillfällena för att inte tappa det vi hade upplevt och sett under förmiddagarna. Därefter läste vi varandras renskrivna material från observationerna. Inspelningarna av intervjuerna lyssnade vi igenom tillsammans och sedan

transkriberade vi intervjuerna var för sig och kompletterade med de anteckningar som vi skrivit under själva intervjuerna. Inspelningarna har lyssnats igenom flera gånger och vi har jämfört det renskrivna materialet från intervjuerna med de inspelade intervjuerna för att kontrollera att vi inte har missat något och att vi har tolkat materialet rätt. Vid sammanställningen av observationerna delade, sorterade och sammanförde vi de material som samlats in under rubriker baserat på vårt syfte och forskningsfrågorna. I sammanställningen av intervjuerna valde vi att sammanföra lärarnas svar och tankar efter olika teman som framkom under intervjuerna och som kopplar till vårt syfte och forskningsfrågorna. I resultatanalysen har vi tittat efter olikheter, likheter, nyanseringar och mönster, samt jämfört resultatet med vad som har framkommit i litteraturgenomgången.

3.4 Tillförlitlighet och validitet

Enligt Lantz (2007) kan den kvalitativa studiens validitet avgöras beroende på hur resultatet kan öka förståelsen av det undersökta materialet. För att kunna återspegla respondenternas svar på ett tillförlitligt sätt ställde vi frågor som inte var ledande och som gav respondenterna möjlighet att fritt uttrycka sina tankar. Enligt Denscombe (2010) kan forskaren i en kvalitativ studie ofta bli involverad vid datainsamlings-tillfällena, och forskarens personlighet kan ha betydelse för studiens resultat. Stukát (2005) menar att forskaren under en observation använder sig själv som tolkningsredskap när forskaren granskar och registrerar vad som sker under observationen. Därför kan vår tolkning inte bli densamma som en annan forskares tolkning. Vidare menar Denscombe (2010) att resultatet kan bli detsamma oavsett vem som forskar och genomför studien. Han menar också att det inte går att få fram några bevis för att det ska vara så. Lantz (2007) påpekar att undersökningen kan få samma resultat men även få andra nyanseringar och dimensioner. Det kan bli ett annat resultat eftersom det kanske kommer fram nya perspektiv om lärarens uppfattning om nyanlända elevers förkunskaper. Denna kvalitativa studie har utgått ifrån en trianguleringsmetod som bidrar till att stärka resultaten och därmed också tillförlitligheten och validiteten i undersökningen. Dessutom har vi utifrån studiens syfte och forskningsfrågor bearbetat både intervjuguiden och observationsschemat som också tar hänsyn till tidigare forskning. Denscombe (2010) och Stukát (2005) menar att forskaren kan felbedöma respondenternas svar och att respondenterna också kan feltolka frågorna. Vi kan aldrig garantera att fältstudierna ger oss en helhetsbild över hur de sociala ramarna ser ut runt respondenterna, eftersom undersökningen endast varade under en kort tid.

3.5 Forskningsetiska överväganden

Enligt Denscombe (2010) är det viktigt att forskaren ger information till deltagarna i undersökningen om vad syftet är och vad deltagarna har för rättigheter som medverkande i undersökningen. Därför har vi låtit våra deltagare få information i god tid innan själva undersökningen genom att vi sände ut ett missivbrev (se bilaga 1) och ett föräldrabrev (se bilaga 2). Dessutom har våra deltagare fått upplysning om de forskningsetiska övervägandena i missivbrevet, samt fått muntlig information vid undersökningstillfällena, enligt informationskravet. Vi har i vår studie utgått ifrån

Vetenskapsrådet (1990) som betonar vikten av god forskningsetik i de fyra etiska huvudreglerna som är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Därför har vi varit noga med att få samtycken ifrån våra medverkande och vårdnadshavare via skriftliga tillstånd (se bilaga 3). Ifrån vissa observationer ville vi använda citat av barnen som besvarar våra forskningsfrågor. Därför skickade vi med barnen tillståndsblanketter som var under 15 år till deras vårdnadshavare. I en skola ringde vi till två vårdnadshavare som talar kurdiska, eftersom en av oss har det som modersmål, och informerade om tillståndet. En annan vårdnadshavare ringde till en av oss för att få mer information om studien. Därpå fick vi in tillstånden från vårdnadshavarna.

Vi har informerat deltagarna om samtyckeskravet som också innebär att det är frivilligt att medverka, samt att de kan avbryta när de vill under själva undersökningen. Vi har också tagit hänsyn till konfidentialitetskravet genom att inte använda några namn på de medverkande, eller vilka kommuner och skolor som har deltagit i undersökningen. Enligt nyttjandekravet har vi förklarat att undersökningen är i utbildningssyfte och att allt material som har samlats in under observationer och intervjuer enbart finns tillgängligt för oss och inte ska användas för andra studier.

4. RESULTAT

Resultatet har vi valt att dela upp i två delar, en för intervjuerna och en för observationerna. Detta för att verkligen skilja dessa två datainsamlingsmetoder från varandra och på så sätt göra det tydligare för läsaren.

4.1. Resultat av intervjuerna

4.1.1 Lärarnas intresse av att arbeta med nyanlända elever

Enligt alla lärare som vi intervjuat har de haft intresse av att arbeta med elever från andra kulturer. En av lärarna säger:

Det är jätteintressant. Man vet aldrig vad som ska hända så därför blir det en utmaning som jag hela tiden måste reflektera över vad jag gör, och det innebär att jag lär mig massor av nya saker varje dag. Dessutom så tycker jag om att arbeta med människor från andra kulturer, och att få arbeta i ett sådant arbetslag som vi har här är jätteroligt.

Dessutom har de stor erfarenhet av att arbeta inom olika områden med mångkulturella elever. En lärare beskrev att hon alltid har haft ett intresse av att arbeta med barn som kommer ifrån problematiska områden. Därför valde läraren en tjänst i en förberedelseklass efter sin lärarutbildning. Däremot fick två lärare förfrågningar av sina rektorer om de kunde tänka sig att undervisa i förberedelseklass. En annan lärare blev intresserad och influerad av sin omgivning.

4.1.2 Lärarnas upplevelse av att arbeta med nyanlända elever

Den lärare som har arbetat längst med nyanlända barn har utvecklats hela tiden i arbetet med nyanlända elever och trivs bra med sitt arbete. Två lärare menar att de hela tiden måste reflektera över vad de gör och det innebär att de lär sig massor av nya saker varje dag. Dessutom tycker lärarna om att arbeta med människor från andra kulturer eftersom det är utvecklande och intressant. Den lärare som har den största klassen med nyanlända elever säger att det är glädjefullt att arbeta. Men det krävs enorm energi och det tar mycket kraft eftersom det hela tiden kommer nya elever som ligger på olika nivåer. En lärare påpekar att det är roligt och utvecklande, men märker att det har blivit svårare eftersom många av de nyanlända eleverna har varit med om olika trauman som påverkat skolgången och barnens utvecklingsförmåga. Fyra andra lärare påpekar också att många barn kan ha olika trauman som gör att de glömmer att de kan vissa saker. En lärare säger att "ibland kan kunskap ligga där bak och den kommer fram när eleven börjar känna sig trygg i skolan".

4.1.3 Lärarnas förhållningssätt gentemot nyanlända elevers förkunskaper

Samtliga lärare påpekar att det idag anländer fler barn som har varit på flykt från krig. Dessa elever har varit med om olika trauman och många har haft en sporadisk skolgång, eftersom de har levt på flykt, medan andra har kommit av ekonomiska skäl. Dessutom menar lärarna att de nu möter fler barn som inte alls har haft tillgång till skolundervisning. Alla lärare menar att eleverna i deras klasser ligger på olika nivåer. En lärare påpekar att det har gjorts att man kan se stor skillnad i sättet att arbeta nu än för två år sedan.

Det ställs stort krav på mig som lärare att förstå, vad är det som händer i de här små barnen. Jag måste se vad de här barnen har med sig för bagage och det är jätteviktigt, och att många inte bor i sina ursprungsfamiljer utan att de bor med sin faster eller farbror.

Tre andra lärare säger att det är viktigt att reflektera över att dessa barn har med sig olika bagage. En lärare menar att det är viktigt att ta tillvara på barnens erfarenheter, men det är också viktigt att introducera barnen till det svenska samhället och det nya språket.

Jag brukar tänka på dem som blommor som man ska plantera om. Som behöver mycket omsorg, mycket kärlek och att få dem att landa och lära känna det nya landet och den nya staden. Vi har ganska mycket utflykter, ger dem nya erfarenheter av det nya livet och det nya sättet att leva på, helt enkelt. Och mycket att leka så att de hittar en version av till att ha ... ah ... relationer med nya kamrater som man där behöver ett språk som gör att man vill lära sig svenska.

För fem av lärarna är de nyanlända elevernas förkunskaper betydelsefulla eftersom de försöker kartlägga barnen de första veckorna för att få kunskap om elevernas skolgång och om eleverna har knäckt läskoden ännu. En lärare påpekar att de elever som redan löst läskoden har ett försprång, och har lättare att tillägna sig det nya språket och säger så här om elever med arabiska som förstaspråk:

Har man gått i skolan så kan man ge dem en viss typ av uppgift. Har man aldrig gått i skolan där är det omöjligt att sätta i händerna uppgifter och låta dem arbeta

individuellt. Så det är klart att det är jätteviktigt. Kan man läsa, har man lärt sig läsa på arabiska, sitt modersmål. Har man både lärt sig läsa och skriva på arabiska och lite engelska så att man kan läsa alfabetet, det är helt olika utgångspunkter. Vilka krav man kan sätta på dem och hur fort det kan gå.

Fem av lärarna menar att kartläggning gynnar de nyanlända eleverna eftersom lärarna då kan anpassa undervisningen till elevernas nivå. En lärare påpekar att all kartläggning är viktig för barnen oavsett om man går i en vanlig klass eller i en förberedelseklass. Lärarna tar reda på elevernas tidigare erfarenheter och kan börja där eleverna befinner sig så att eleverna inte behöver börja om i alla ämnen. En lärare påpekar att det är viktigt att reflektera över att eleverna har kunskaper inom vissa ämnen men att de inte har orden på det svenska språket. Därför behöver man inte lägga stor vikt på innehållet utan koncentreras sig på ordförståelsen. En annan lärare säger att ” visst blir det mera jobb för mig att hålla reda på vad alla barn ligger på för nivå, men det är ju mitt jobb som lärare att kunna se synliggöra vad barnen kan”.

Medan en annan lärare påpekar:

Dels är det så att man kan börja i den nivån de ligger på och att faktiskt inte tro att de är oskrivna blad, bara de kommer ifrån annat land. Även om eleverna inte gått i skolan så har de lärt sig saker, också, de kanske har gått i koranskolan eller att de har äldre syskon som hjälpt eleverna.

Två lärare påpekar att information de får ifrån vårdnadshavarna inte alltid stämmer. Därför anser de att det är viktigt att fånga upp barnens kunskaper under lektionerna för på så sätt sker en kartläggning hela tiden. Modersmållärarna gör olika tester på vad eleverna kan, utifrån vad föräldrarna har informerat om. Lärarna tittar också på elevernas kunskaper i övriga ämnen, som matematik och engelska. Efter kartläggningen utgår lärarna ifrån vad eleverna kan, och planerar undervisningen efter elevernas nivåer. En lärare påpekar att de i alla fall måste nivågruppera i klassen för de elever som är nyanlända.

4.1.4 Styrdokumentet i lärarnas arbete med nyanlända elever

Det flesta av lärarna menar att det finns en skolplan i deras skolor men att den är mer anpassad för den mångkulturella skolan och inte direkt till nyanländas förutsättningar och behov. Samtliga lärare berättar att deras skolplan är under utveckling så att de nyanlända eleverna ska bli inkluderade i skolans verksamhet. En lärare menar att den lokala skolplanen måste förändras hela tiden. Skolorna har en utslussningsplan för nyanlända elever som innebär att lärarna måste se till att förbereda eleverna för att slussas in i sina ordinarie klasser och få introduktion till alla ämnen i respektive årskurser. Alla lärare följer kursplanen i svenska som andraspråk i arbetet med nyanlända elever. En lärare påpekar:

Ja, men till exempel om man läser SVA i kursplanerna så tycker jag att det inte är en kursplan utan ett arbetssätt för att barnen ska nå målen i skolan. Men det finns många metoder som jag använder för att barnen ska nå målen i de andra ämnena som LTG-metoden.

En annan lärare berättar att de följer olika styrdokument som riktlinjer för förberedelseklasser. Läraren har även varit med och arbetat fram den lokala skolplanen

som ska gälla i kommunens alla förberedelseklasser. Dock menar tre av lärarna att målen i kursplanerna för de olika ämnena ställer för höga krav på de nyanlända eleverna. Därför bryter lärarna ner målen för att målen ska bli anpassade till elevernas personliga förutsättningar så att de får möjlighet att nå målen. En lärare utgår ifrån de nyanlända elevernas individuella utvecklingsplan (IUP) när de sätter upp målen. På en skola finns det inte några färdiga styrdokument som de utgår ifrån, utan där har läraren utgått ifrån en tidigare lärares förhållningssätt och vidareutvecklat det till sitt eget arbetssätt.

4.1.5 Kartläggning av nyanlända elevers förkunskaper

De flesta av lärarna kartlägger elevernas förkunskaper. De börjar redan vid det första mötet med elevernas vårdnadshavare. Därefter ber lärarna att modersmållärarna gör olika tester på elevernas förstaspråk. En av lärarna beskriver att modersmållärarna hjälper dem att översätta och göra tester på elevernas språk. När det gäller matematik kollar läraren vad eleverna har för kunskaper, samt påpekar att elever från exempelvis Irak ibland har andra siffror och ett annat sätt att räkna ut addition, subtraktion och multiplikation. Tre av lärarna menar att kartläggning av de nyanlända eleverna också sker genom det material som de har. Genom att barnen får göra praktiska saker i undervisningen så menar lärarna att de kan se vad barnen kan och inte kan. Det kan vara kunskaper som till exempel att rita, klippa, sortera, mäta med mera. Däremot säger en lärare att det inte görs någon kartläggning. ”Jag kartlägger dem inte. Det finns här uppe (pekar på huvudet)”.

Fem av lärarna säger att kartläggning av de nyanlända elevers förkunskaper sker hela tiden eftersom de frågar vad barnen vet om de ämnen som tas upp i undervisningen. Samtidigt antecknar och reflekterar lärarna över vad eleverna har för förkunskaper. Genom dessa reflektioner menar lärarna att de kan planera undervisningen och hitta anpassat material för elevernas behov och förutsättningar.

4.1.6 Vikten av att tillgodose nyanlända elevers behov i undervisningen

Alla lärare bekräftar att det första mötet med föräldrarna och eleverna är viktigt för att få kunskap om elevernas skolbakgrund. I mötet får lärarna reda på hur mycket barnet har gått i skolan och om det har varit en sammanhängande skolgång. Denna information har betydelse för hur lärarna planerar sin undervisning. En av lärarna säger att de måste tänka väldigt individuellt eftersom läraren måste se vad eleverna har för bakgrund. I början blir det mycket förskolematerial som grund. Läraren menar att många av dennes elever inte har sett eller tagit i en penna fast de är nio eller tio år. Eleverna tillägnar sig det fort, men de måste börja i grunden för att kunna lära sig. Läraren säger vidare att:

De måste få göra det här först, måla och rita, kolla med, leka med siffror och få det konkret innan jag kan börja med, om de inte har skolbakgrund. Så det är en grund jag måste titta på hela tiden.

En annan lärare säger att man måste vara flexibel i undervisningen eftersom barnen har varit med om olika trauman och kanske inte orkar hålla på med ord och bokstavsträning länge. Därför är det viktigt att kunna erbjuda dem något annat så att de inte känner sig misslyckade. Det innebär att fånga elevernas intresse i undervisningen för att göra undervisningen så intressant som möjligt. Läraren använder leken mycket eftersom den

är ett bra redskap för att lära sig det nya språket och träna på att vara i en social situation. En annan lärare menar att det är viktigt att ställa öppna frågor utifrån litteratur som eleverna känner igen. Till exempel om eleverna skulle vara som Pippi, vad skulle de göra då? Att fråga eleverna hur de tänker eller hur de vet och på så sätt utgå från deras tankar i undervisningen. För en annan lärare handlar det om att brainstorma i början, för att få veta vad eleverna kan om det aktuella ämnet. Läraren påpekar att det kan vara svårt även här, eftersom det finns elever i blandade åldrar som kommit olika långt i sin utveckling. Fast då kan läraren bidra med de svenska orden till elevernas kunskaper.

En lärare säger att det är böcker som gäller i många kulturer. Den svenska skolan är inte uppbyggd så, utan mer och mer att eleverna ska forska, testa och experimentera. Läraren menar att de försöker anpassa med material efter var eleverna ligger nivåmässigt, ”men att det är svårt”. Några av lärarna beskriver att de brukar fråga om och jämföra olika länder i undervisningen, och menar att eleverna gärna berättar vad de har varit med om tidigare. Under lektionerna frågar de mycket vad eleverna kan, om de vet, eller vad de har upplevt tidigare.

Som jag visade dig när du kom på morgonen att vi hade skrivit en bok om pingviner ... då frågade jag barnen om de visste något om djur som gillade att bo där det är kallt. Då kom pingvinen upp sen spann jag vidare på det. Jag tycker personligen att det är viktigt att utgå ifrån vad barnen kan och vet, på så sett blir lärandet lustfyllt.

Enligt de flesta lärarna är det viktigt att de kan koppla undervisningen till elevernas bakgrund.

Rent generellt så är det jätteviktigt möta upp och ta tillvara på det de tycker om. Jag försöker hitta litteratur och böcker som kan de kunna identifiera sig med, att man kan känna namn och känna igen någonting i texten är bekant. Men så handlar det väldigt mycket om att kunna så nya frön och återuppleva det man gjort en gång.

En av lärarna planerar undervisningen för nyanlända elever genom att börja med matematik och siffror, ”det är sånt som alla har pysslat med och som de känner sig trygga med”. En annan lärare menar det är viktigt att se var eleverna befinner sig kognitivt och vad de kan ta emot. Genom det svenska alfabetet utgår läraren ifrån var eleven befinner sig och inte ifrån några tester.

Jag har ju ungefär samma material till de här nivåerna och så hjälper jag de som är nya och som de får hjälpa varandra också då. Det är mycket satsning på lärarledd ... alltså bokstäver och läsning och sen läsförståelse ungefär.

4.1.7 Lärarnas syn på samverkan med modersmållärarna

De flesta lärarna tar upp att samverkan mellan dem och modersmållärarna har en betydande roll för att ta reda på vad eleverna har för förkunskaper. De flesta menar att de inte skulle kunna arbeta på ett bra sätt om de inte samarbetade med modersmållärarna, och att de verkligen är ett verktyg i deras klasser. Dessutom vet också modersmållärarna oftast hur elevernas skolundervisning har sett ut eftersom de kommer ifrån samma kultur. Utan modersmållärarna blir inte föräldrarna delaktiga i sina barns skolutveckling, menar lärarna. En av lärarna menar att modersmållärarna oftast kan bekräfta det som lärarna har anat. Eller om lärarna har funderat över något så

kan de ta hjälp av modersmåslärarna. En lärare menar att modersmålsundervisningen går hand i hand med det nya språket och att elevernas förstaspråk är viktigt medan de utvecklar det svenska språket. Däremot berättar en lärare att det inte finns någon samverkan med modersmåslärarna på deras skola och läraren förklarar på det här på sättet varför de inte har tid för samverkan med modersmåslärarna:

Vi har inte tid. Nej, det finns inga såna strukturer, så man får rycka i varandra ... jag har valt arbetsätt så att jag alltså jag är i klassen från åtta till halv tre och jag har ingen håltimme ... Det här med kartläggning och så, jag har valt och vara med gruppen och göra mycket personligt ... man fostrar hela tiden.

De flesta lärare anser att samarbetet med modersmåslärarna inte fungerar så bra som de skulle önska, eftersom modersmåslärarna är väldigt stressade och ofta har bråttom iväg. Problemet är att modersmåslärarna har undervisning på olika tider, har få timmar i skolan och har olika grupper. En lärare påpekar att modersmåslärarna inte har undervisning under skoltid utan efter skoltid, därför är det svårt med samverkan. Dock påpekar en annan lärare att de alltid kan ringa upp modersmåslärarna om de behöver hjälp med sina funderingar.

Vi försöker ändå ha en kommunikation mellan varandra. Nu har jag ju en lärare som kan arabiska, det är en fördel så det inte blir för mycket missförstånd. Men vi har märkt ibland att de äldsta eleverna har väntat på att den andra läraren ska förklara på deras språk och struntar i att lyssna. Men vem skulle inte göra det. Tänk dig själv om du skulle bo i Irak och att du först får informationen på arabiska, sen visste du att senare skulle det ges på svenska. Skulle du inte lyssna på den svenska informationen först?

Alla lärare önskar mer samarbete med modersmåslärarna. Fyra av lärarna har språkstöd i sina klasser som de menar är en oändlig hjälp i klassen. I en skola säger läraren att de har en fördel eftersom de är många lärare som behärskar elevernas modersmål, och dessutom är flera av dessa lärare SVA-lärare. Det är en fördel menar läraren eftersom alla är med i planeringen. Även de lärare som bara kommer några gånger i veckan försöker se till så att de är med i planeringen eller att de får information.

4.2 Resultat av observationerna

4.2.1 Lärarnas förhållningssätt till elevernas förkunskaper

Under våra observationer kunde vi se en strävan från lärarna att relatera sin undervisning till elevernas tidigare förkunskaper. De flesta lärare ger respons till eleverna exempelvis när eleverna tränar bokstäver eller mäter. En av lärarna frågar sina elever om de har någon erfarenhet av hur man kan veta hur många grader det är ute, eller hur man kan mäta olika saker. Läraren frågar även om de har upplevt att det har varit så kallt någon gång i deras hemland. Under förmiddagen hör vi hur läraren frågar barnen om de känner igen saker som kommer upp i undervisningen. Läraren visar stor nyfikenhet på elevernas erfarenheter. En annan lärare visar sitt intresse för hur våren kommer i elevernas hemländer. Ett barn säger att "våren finns i Irak och det finns sol, blommor... blommor som Nergez". Läraren ger respons, "men vad roligt", och förklarar vidare att det i Irak har kommit blommor, och "i Sverige vet vi att det är vår eftersom det har blivit ljusare ute nu". Vid en annan observation talar en lärare om en örn och ritar en

örn på tavlan, men läraren frågar inte barnen om de vet något om örnen eller om de har sett en örn. Läraren ber eleverna skriva ordet örn och rita av den örn som finns på tavlan. Dock är läraren noga med att ge beröm till alla arton elever som läraren har i sin klass.

4.2.2 Språk som är tillåtna i undervisningen

Samtliga observationer visade att det är tillåtet att elever får prata på sitt modersmål med varandra för att hjälpa varandra. En lärare som hade en homogen grupp lät sina elever få diskutera på det egna språket i små grupper. Däremot hade de andra lärarna klasser med olika nationaliteter och därför var de noga med att påminna barnen att de skulle försöka kommunicera på svenska. Men det var ändå tillåtet att eleverna hjälpte varandra med att översätta det kamraten inte förstod. Där var lärarna noga med att uppmuntra eleverna att tala sitt modersmål. I de flesta förberedelseklasserna såg vi också att de hade olika översättningar på klassrummets väggar. Men under ett observationstillfälle så förekom det inget annat språk än svenska. Det vi såg under vissa observationer var att de elever som hade kommit en bit i sitt andraspråk var en stor resurs för lärarna. Vid ett tillfälle under en mattelektion, när läraren försökte förklara för en somalisk elev om begreppet "varannan" på svenska, så förstod inte eleven begreppet. Då bad läraren om hjälp av en elev som hade samma modersmål och frågade vad "varannan" heter på somaliska? Eleven funderade en stund och då kom språkstödjaren in och sa "vi kan titta i lexikonen". Då svarade en annan elev "kabut". "Ja, det minns jag!" sa läraren då.

4.2.3 Undervisningsmaterial anpassat efter elevernas förkunskaper

Vid tre av observationerna såg vi ett stort utbud av material som eleverna kunde koppla till sina erfarenheter. Lärarna hade också material som var anpassat till elevernas behov. Det fanns till exempel lexikon, olika laborativt material, faktaböcker på svenska och på elevernas modersmål, spel, skönlitteratur från olika länder, världskartor, datorer, samt många barnfilmer i skåpen. Vid dessa observationer upptäckte vi olika elevtexter med bilder skrivna på elevernas modersmål uppsatta på klassrummets väggar. En lärare hade arbetat med folksagor från elevernas hemländer som prydde väggarna. I ett klassrum fanns alfabetet på arabiska och svenska, samt hur ljuden låter på dessa språk. Under ett observationstillfälle utgick läraren från LTG-metoden (läsning på talets grund), klassen arbetade med boken om Pippi Långstrump både på svenska och arabiska. En annan lärare använde olika tillvägagångssätt för tydliggöra vad läraren ville förmedla såsom bilder, föremål och kroppsspråk. Läraren använde kiwi-metoden (se bilaga 6) i läsundervisningen. En klass hade individuella arbetsscheman efter elevernas behov och förutsättningar så att de kunde arbeta på sin egen nivå. Vid en observation använde en lärare samma material nästan hela tiden med eleverna. Läraren gick runt och hjälpte till när inte eleverna klarade av det. Bara vid ett tillfälle använde läraren ett annat material för de barn som hade anlänt för två veckor sedan till klassen. Det material som var anpassat för eleverna var sagoböcker som de fick välja efter sina förkunskaper och läsa på egen hand. Det fanns inga lexikon på barnens språk. En stor världskarta fanns i klassrummet och några spel och faktaböcker. Även inne hos en annan klass saknades det material som eleverna kunde känna igen sig i och det fanns inga lexikon, bara uppslagsverk, sagoböcker och spel på svenska.

4.2.4 Samspelet mellan lärarna och eleverna i undervisningen

Två av lärarna gav hela tiden barnen möjlighet att reflektera över vad de hade pratat om tidigare. Till exempel repeterade en lärare Sveriges karta som klassen hade samtalat om dagen innan. Exemplet nedan visar hur elever integreras i ett lärarlett samtal där L är läraren och E1 och E2 är elever.

- L: Vad tror ni kommer ut på våren?
 E1: Sol, blommor.
 E2: Snön tar slut, snö till vatten.
 E1: Min pappa säger att det snöar i april.
 L: Ja, det kan komma snö i april.
 E1: Kanske det finns fåglar i Irak nu?
 L: Vad gör de i Sverige?
 Inget svar från eleverna.
 L: Ja, de kommer tillbaka på våren.

En lärare utgick ifrån LTG-metoden i sin undervisning, och det pågick en dialog mellan läraren och eleverna hela tiden. Under förmiddagen bearbetade de boken om Pippi Långstrump från helhet till mindre delar. Läraren frågade barnen vad de skulle göra om de fick guldpengar precis som Pippi hade. Barnen svarade att de ville ha en fest för pengarna, och läraren skrev hela tiden upp elevernas tankar om hur de kunde använda guldpengarna inför festen. Under processen frågade läraren vad barnen ville att guldpengarna skulle vara värda, vad de ville handla för godsaker till festen och vad det skulle kosta. Därefter fick eleverna sitta i sina grupper och bestämma vad de skulle köpa in för sina guldpengar, samt rita hur deras gruppfest skulle se ut. Efter det samlades eleverna för att redovisa för varandra vad de hade ritat. Under detta tillfälle skedde hela tiden ett samspel mellan alla parterna i klassen. När läraren observerade att de yngre blev trötta var läraren flexibel och hittade på en lek istället.

Vid ett annat observationstillfälle tog en lärare en liten grupp och tränade ordförståelse medan de andra eleverna hade lässtund på egen hand. Gruppen var på tre elever i blandade åldrar. Alla hade samma material och eleverna var delaktiga och hjälpte varandra med att hitta rätt bild på ordförståelsen. Två andra lärare använde sig av leken för att introducera nya lekar. En av dessa lärare var noga med ta hänsyn till eleverna som inte ville delta i vissa lekar. Även här använde läraren elever som hade kommit längre i sin andraspråksutveckling till att översätta genomgångar för de elever som inte förstod svenska språket. Under tiden hade en annan lärare rollspel med eleverna. Först var det läraren som agerade olika övningar och eleverna fick gissa vad läraren gjorde. Sedan fick hela klassen agera och göra egna övningar som de andra fick gissa. Vid de flesta observationer såg vi att eleverna var delaktiga och fick möjlighet att komma till tals i undervisningen, förutom de elever som nyss hade börjat i klasserna. Dock använde de flesta lärarna andra elever för översättning så att de nyanlända i klassen kunde delta i undervisningen.

5. RESULTATANALYS

I denna del ska vi analysera resultatet med stöd av forskning som vi presenterar i den teoretiska bakgrunden. Vi kommer att analysera lärarnas uppfattning om nyanlända elevers förkunskaper genom resultat av observationerna och intervjuerna som kopplas till litteraturen.

5.1 Lärarnas förhållningssätt gentemot nyanlända elevers förkunskaper

Enligt vår tolkning av resultatet ifrån studien delar lärarna ett intresse av att arbeta med människor från olika kulturer. De flesta lärarna utgår ifrån förhållningssättet att eleverna är kompetenta individer som ska bemötas med respekt. Cummins (2001) och Skolverket (2007) framhäver också att läraren måste bemöta dessa elevers bakgrund med respekt. Det handlar om att läraren måste utgå ifrån elevernas mångkulturella bakgrunder, modersmål och identitet för att kunna vidareutveckla eleverna. Men resultat från både observationer och intervjuer påvisar också skillnader i lärarnas förhållningssätt gentemot nyanlända elever. I resultatet från en intervju påpekar läraren att den alltid har velat arbeta i problematiska områden. Vi tolkar det som att lärarens uppfattning är att elever som är nyanlända är problematiska. Enligt Elmeroths (2008) tolkning av hur läraren ser på sina elever så har den påverkan för den nyanlända eleven. Ser läraren sina elever som problematiska elever så ger det konsekvenser för utbildningen för de nyanlända eleverna och deras skolutveckling. Det handlar om vad läraren har för kunskaper om interkulturellt förhållningssätt. Det innebär att läraren måste ta tillvara på elevernas förkunskaper som grund i sin verksamhet för att stödja elevernas utveckling i det nya språket. Samtidigt behöver eleverna utvecklas vidare från en helhetssyn som omfattar språket och kulturen. Utgår läraren från att lägga bort elevernas erfarenheter så skapar det ett hinder för elevernas kunskapsutveckling.

Lärarnas utbildning skiljer sig åt i denna studie när det gäller att arbeta med nyanlända elever. Två av lärarna var förskollärare i botten men hade gått olika kurser i att undervisa ämnet svenska som andraspråk. De övriga lärarna hade svenska som andraspråk som sitt huvudämne. Resultatet visar att en del lärare utgår ifrån en interkulturell undervisning. De lärarna var intresserade av elevernas förkunskaper och använde sig av dem när eleverna berättade om sina tankar bakom ämnet. Vi lade märke till att eleverna kunde koppla undervisningen till sina förkunskaper. Även i de lärarnas klassrum fanns det mycket material som eleverna kunde känna igen ifrån sina bakgrunder. En av lärarna hade inte ett interkulturellt förhållningssätt i sin undervisning. Den läraren hade ingen dialog med eleverna om vad de visste om ämnet som undervisades under observationstillfället. Läraren fokuserade mer på att lära ut språket och dess språkljud. Vi tolkar utifrån Lorentz (2009) att det kanske beror på att läraren lägger mer fokus på sin ämnesundervisning än på själva förhållningssättet i det didaktiska perspektivet eftersom en interkulturell pedagogik är inte ett ämne. Även Stier och Sandström Kjellin (2009) samt Borgström (2004) påstår att om elever med ett annat språk ska kunna lära sig ett nytt språk och få kunskaper så måste läraren också ha kompetens i interkulturell undervisning.

Enligt lärarna i undersökningen har det blivit förändringar runt nyanlända elever som kommer idag till Sverige. Därför att en del av eleverna har haft en sporadisk skolgång och varit med om olika trauman eftersom en del har flytt från krig. Därför tolkar vi att det ställs höga krav i lärarens bemötande med eleverna och ett mottagande med kunskap. Enligt Lahdenperä (2004) så krävs det en vilja från läraren att skapa en interkulturell miljö. Det innebär att skolan och läraren bör förändra sin verksamhet och införskaffa nya arbetsformer och förhållning som utgår ifrån elevernas skilda livssituationer, kulturer och språk.

Utifrån de flesta lärarna framkommer att det är viktigt att eleverna får en bra introduktion av det nya språket och hur det svenska samhället fungerar parallellt med deras modersmål och tidigare kunskaper. Enligt Skolverkets (2007) och Lees (2003) anser de att om läraren utgår ifrån att hitta strategier tillsammans med elevernas erfarenheter, kommer eleverna finna en bra balans mellan de olika kulturerna. Däremot skildrar en annan lärare att den försöker skapa nya erfarenheter och upplevelser så att eleverna kan ta till sig det nya landet, språket och få ett nytt liv. Vi tolkar ifrån resultatet att läraren inte utgår ifrån att skapa en god lärandemiljö där undervisningen kan gå parallellt med elevernas bakgrunder tillsammans med det nya landet. Lorentz (2009) påpekar också att om läraren utgår ifrån att fostra eleverna enbart in i den svenska kulturen så exkluderar den de nyanlända elevernas kulturarv. Utan läraren ska istället uppmuntra eleverna till att utveckla sina mångkulturella bakgrunder, modersmål och identitet. Enligt Lorentz och Bergstedt (2006) innebär ett interkulturellt lärande att främja mångfalden och motarbeta likhetstänkande och en interaktion där individer från olika kulturer möts och påverkar varandra.

5.2 Kartläggning av nyanlända elevers förkunskaper

Vi tolkar att ifrån vårt intervjuresultat och Skolinspektionen (2009) och Gibbons (2009) att det är viktigt reflektera över när familjer kommer till Sverige har de med sig olika erfarenheter och annat levnadsätt ifrån sina hemländer. Utifrån den teoretiska bakgrunden vill vi poängtera betydelsen att skolan måste ta reda på elevernas bakgrunder i deras tidigare liv för att utbildningen för nyanlända ska bli meningsfullt. Elmeroth och Häge (2009) och Ladberg (2003) menar skolan måste kartlägga elevernas kunskaper för att tillgodose deras utbildningsbehov och anpassa undervisningen till de individuella behoven.

De flesta lärarna betonade vikten av att kartlägga elevernas förkunskaper i de första veckorna i skolan. Lärarna menade för att kunna anpassa undervisningen till de nyanlända elevernas behov så måste de få reda på deras skolbakgrunder. En lärare menar att den har elever som aldrig har gått i skolan och det viktigt att få den information så man inte lägger sig på för hög nivå i undervisningen. Läraren påpekar vikten av att man inte ska tro att dessa elever är tomma kärl utan de har med sig en livserfarenhet som är en tillgång i skolan. Skolinspektionen (2009) och Ladberg (2003) nämner att kartläggningen bör utgå ifrån läs- och skrivförmågan i modersmålet samt kunskaper i andra ämnen som ingår i skolans verksamhet. De menar på att kartläggningen av dessa ämnen har en avgörande roll för elevernas språkutveckling medan Elmeroth och Häge (2009) betonar att det är även viktigt att kartlägga elevernas färdigheter och identitetsutveckling. Därför eleverna inte enbart ska kämpa med

språkutvecklingen utan den ska också brottas med både det språkliga och psykosociala för att komma in i gruppen. Torpsten (2008) poängterar att för att eleverna inte ska bli exkluderade från undervisningsinnehållet så måste också läraren använda elevernas tidigare kunskaper för att eleverna ska känna sig inkluderade.

I vårt resultat tolkar vi att en lärare fokuserar mer på att fostra eleverna än att lägga fokus på kartläggningen av de nyanlända elevernas förkunskaper. Vid flera skeden i intervjun påpekar den läraren att den vill fostra, ge nya upplevelser av det nya landet och göra mycket personligt med eleverna. Läraren nämner också att den inte kartlägger förkunskaperna men påpekar att de finns i huvudet. Vi ställer oss frågan om en lärare verkligen kan tillgodose elevernas behov, om läraren enbart har alla sina 18 elevers förkunskaper i sitt huvud. Vi funderar på om inte läraren på något sätt bör dokumentera elevernas förkunskaper för att kunna hitta strategier för att hjälpa eleverna i deras kunskapsinhämtning.

Vi tolkar om lärare inte kartlägger sina elever utan vill ge eleverna nya upplevelser så missgynnar det elevernas skolutveckling eftersom lärarna utgår ifrån ett förhållningssätt där de ser eleverna som oskrivna blad. Skolinspektionen (2009) och Gibbons (2009) framhäver tydligt vikten av att kartlägga eleverna kontinuerligt för att kunna tillgodose, stötta och vidareutveckla eleverna och det ger möjligheter för lärarens tillvägagångssätt i att undervisa. Gibbons refererar till Vygotskys tankar om ”zonen för närmaste utveckling” för kunna stötta eleverna i nästa utvecklingssteg och detta ska ske kontinuerligt i lärarens undervisning enligt Gibbons. Utifrån observationerna utgår lärarna ifrån öppna frågor för att reda på elevernas förkunskaper i undervisningen. I vår studie så bekräftar fem av lärarna att kartläggningen sker alltid under deras undervisning. Lärarna uttalar sig att den första informationen de får av vårdnadshavarna kan vara felaktig ibland. Därför är det så viktigt att fånga upp elevernas förkunskaper i undervisningen. Detta förhållningssätt belyser att samspel med eleverna har en viktig funktion i lärarens arbete som den kan använda i sin planering för att utforma en bra individuell utvecklingsplan. Både Utbildningsdepartementet (2006) och Skolinspektionen (2009) menar att skolorna har en skyldighet att kontinuerligt göra kartläggning och dokumentation över elevernas kunskaper.

De flesta lärare i vår studie menar också att modersmåslärarnas delaktighet i att kartlägga eleverna är oerhört viktig eftersom de har kunskaper både i språket och i elevernas kultur. Vi förstår att modersmåslärarna har en viktig roll eftersom den kan se elevernas förkunskaper och förutsättningar som bidrar till att de nyanlända eleverna kan känna sig trygga i den nya miljön. Ladberg (2003) och Torpsten (2008) anser att modersmåsläraren kan identifiera sig med elevernas olika aspekter som språket och kulturen.

5.3 Undervisning för de nyanlända elever

Utifrån resultatet från de olika förberedelseklasserna påpekar lärarna att deras skolplan är under utveckling så att de nyanlända eleverna i deras skolor ska bli mer inkluderade i skolans verksamhet. Enligt Utbildningsdepartementet (2006) ska undervisningen utgå ifrån varje elevs förutsättningar och behov från tidigare erfarenheter, bakgrunder och kunskaper samt språk för att främja elevens fortsatta lärande och kunskapsutvecklande.

Det som framgått ifrån både intervjuerna och den teoretiska bakgrunden så är inte kursplanerna anpassade för de nyanlända eleverna. Det innebär att lärarna måste bryta ner målen så att de blir anpassade för eleverna så att de kan uppnå målen. Däremot påpekar Torpsten (2008) att formulering i styrdokument är bristfälliga som den många gånger gör att eleverna med ett annat modersmål blir inte inkluderade. Därför behövs kursplanerna skrivas om för att bli anpassad för elever med ett annat modersmål så att den utgår ifrån elevernas speciella språksituation, där deras behov och förutsättningar involveras, styr innehållet i undervisningen och organiseringen. Det skulle innebära att läro- och kursplanerna understryker elevernas olika språkliga och kulturella kompetenser som resurser för deras skolframgång.

Elmeroth (2006) menar att elever som befinner sig i en rik språkmiljö tillägnar sig andraspråket mycket effektivt och snabbt. Gibbons (2009) och Cummins (2001) hävdar att det sociokulturella perspektivet på lärandet ser på både läraren och eleverna som aktiva deltagare i kunskapssökande. Resultat från observationerna visar att en del lärare ofta relaterade sin undervisning till elevernas förkunskaper, medan en lärare inte alls kopplade sin undervisning till elevernas förkunskaper under observationstillfället. Läraren ber eleverna att i sina skrivböcker reproducera lärarens avbildning på tavlan utan att diskutera och reflektera över meningen med övningen. Även vårt intervjuresultat ifrån samma lärare bekräftar lärarens förhållningssätt att den utgår ifrån att skapa nya upplevelser i det nya landet. Där tolkar vi att utifrån Elmeroth (2008) och Lee (2003) att lärare måste ha kunskaper om hur den ska förmedla sin undervisning och den nya kulturen som är främmande för de nyanlända eleverna Enligt Cummins (2001) och Gibbons (2009) måste eleverna få emotionellt stöd av läraren gällande den nya kulturen så att de ska få en bra balans mellan de olika kulturerna i skolan.

Resultaten från intervjuerna och observationerna visade att de flesta lärare fångade upp elevernas intresse i undervisningen och en del av lärarna gjorde detta möjligt genom att använda sig av olika konkreta material. Lärarna utgick ifrån praktisk undervisning. Gibbons (2009) samt Löthagen, Lundenmark och Modigh (2008) menar att praktisk undervisning förtydligar språket och har en avgörande roll i lärarens och elevernas samspel vid språkinläring och språkutveckling.

Resultat från de flesta observationerna visade ett stort utbud av material i klassrummen som eleverna kunde identifiera med sig själva och sitt modersmål. Cummins (2001) och Gibbons (2009) påpekar vikten av att materialet utgår ifrån en kontextualisering som innebär att innehållet måste kunna sättas in i ett sammanhang som är kopplat till elevernas behov, förutsättningar och förförståelse. Enligt resultat så ser vi att om man använder olika material som eleverna kan identifiera sig med i undervisning så ger det eleverna större möjlighet att bli delaktiga.

Vid ett tillfälle utifrån observationen utgick läraren ifrån att låta eleverna ha lässtund svensk litteratur på egen hand. Med utgångspunkt från ”zonen för närmaste utveckling” måste eleverna få stöd i sitt läsande i det nya språket för att ta sig vidare med att läsa på egen hand. Dysthe (2003) och Gibbons (2009) menar att det sociokulturella perspektivet på lärandet utgår ifrån att kunskapen byggs genom att integrera den i en kontext. Språket och kommunikationen är viktiga grundstenar för individens lärande i det här sammanhanget.

Under ett annat observationstillfälle arbetade läraren med boken om Pippi Långstrump ifrån LTG-metoden på arabiska först sedan på svenska. Parszyk (2001) betonar att LTG-metoden måste utgå från ett språk som eleven behärskar så att det blir ett språk på "talets grund". Gibbons (2009) poängterar vikten av att det går snabbare att läsa en text som är bekant än text som är obekant. När eleverna läser en och samma bok först på sitt modersmål sedan på svenska förstår eleverna den svenska texten bättre. Gibbons påpekar att genom att eleverna har redan en förförståelse från texten på deras modersmål så får de också större ordförståelse i den svenska texten. Gibbons betonar också vikten av att lärare måste få använda obekant litteratur så att eleverna ska bli bekant med den kulturen de lever i. Läraren måste använda sig av olika strategier för att bygga en förståelse kring den okända texten så att innehållet inte känns så främmande vid bemötandet.

Viberg (1996) och Ladberg (2003) påpekar att samverkan mellan modersmållärarna och övriga lärare främjar elevernas kognitiva utveckling och gynnar eleven att parallellt utveckla både kunskapsutvecklingen och språket. Utifrån resultatet framkommer en positiv inställning om samverkan med modersmållärarna för att ta reda på de nyanlända elevernas förkunskaper. Samtliga lärare påpekar att samverkan med modersmållärarna inte fungerar så bra eftersom modersmålsundervisningen ligger på andra tider. Detta tar även Ladberg (2000) upp att modersmålsundervisningen är förlagd på andra tider och det blir svårt med samverkan.

6. AVSLUTANDE DISKUSSION

I den här delen kommer vi att diskutera metoden samt de resultat som samlats in under studiens gång.

6.1 Metoddiskussion

Vi valde att utgå ifrån en kvalitativ ansats där vi utgick ifrån en triangulering för att få en djupare förståelse över lärarnas uppfattning om de nyanlända elevernas förkunskaper i förberedelseklasserna. Denna djupare förståelse hade varit svår att uppnå om vi endast hade utgått ifrån intervjuer. Både observationerna och intervjuerna kompletterade varandra eftersom observationerna bekräftade lärarnas resonemang i intervjuerna.

Naturligtvis kan studien inte bekräfta representativa slutsatser av ett generellt sätt eftersom endast sex stycken lärare har medverkat i studien. Vidare hade det varit intressant om vi hade undersökt flera förberedelseklasser.

Svårigheten med att få in empiriskt material om lärarnas uppfattning gentemot nyanlända elevers förkunskaper i en förberedelseklass var att hitta skolor och lärare som ville ställa upp på vår studie. Detta kan ha berott på att en del kommuner inte längre har förberedelseklasser, utan eleverna går direkt in i en vanlig klass. I en annan kommun, där det förekommer många förberedelseklasser, hade vi väldigt svårt att få deltagare att ställa upp i vår undersökning. Det kan bero på att den kommunen har en högskola vars

studenter har sin verksamhetsförlagda utbildning i skolorna i denna kommun. Därför nekades vi av många skolor eftersom de inte var våra partnerskolor. Detta gjorde att vi fick söka oss till andra städer för att samla ihop vårt material.

6.2 Resultatdiskussion

Vi fick intrycket att lärarna utgick ifrån att skapa en interkulturell verksamhet och nästan alla ville skapa möjligheter för de nyanlända elevernas skolutveckling. Men vårt resultat visar skillnader i skolornas organisation gällande ett interkulturellt förhållnings-sätt vad det gäller nyanlända elevers utbildning. Resultatet av verksamheten beror mycket på hur skolorna tilldelar resurser till förberedelseklasserna. Därför bör skolan ha klara riktlinjer och mål kring utbildningen för nyanlända elever. Torpsten (2008) menar att det skulle vara bra om läroplanerna och kursplanerna ändras så att de utgår ifrån elevernas språkförutsättningar och då kommer de nyanlända elevernas behov att bli inkluderade i skolornas verksamhet.

Flera av lärarna i studien understryker att undervisningen ska kännas meningsfull för de nyanlända eleverna. Men de påpekar att det är svårt att individanpassa undervisningen eftersom eleverna ligger på så olika nivåer i sin utveckling. Torpsten (2008) och Bunar (2010) beskriver att sätta för låg nivå på undervisningen kan leda till att eleverna inte upplever någon mening med undervisningen. Därför är det viktigt att eleverna får en utmanande och meningsfull undervisning där läraren använder sig av elevernas tidigare förkunskaper som utgångspunkt i undervisningen. Cummins (2001) betonar vikten av att nivån på undervisningen för andraspråkselever ska ligga över var eleverna befinner sig för att språkinläringen ska fortskrida.

Utifrån vårt resultat lade vi märke att vissa förberedelseklasser har svårt att tillgodose elevernas behov efter deras förutsättningar. Det kan bero på att skolan organiserar förberedelseklasserna som en heterogen grupp där det finns stora skillnader på ålder och kunskapsnivå hos eleverna. Vårt resultat har också visat på stora skillnader i storlek på elevgrupper och antal verksamma lärare i förberedelseklasserna. Utifrån undersökningen framkommer det att en av lärarna arbetar som ensam lärare med 18 elever i sin förberedelseklass. Det blir svårigheter för läraren att utgå ifrån ett interkulturellt pedagogiskt arbetssätt när läraren ska inkludera alla 18 elevers förkunskaper i sin undervisning. Det gör nog att läraren lägger mer fokus på att bara lära ut det svenska språket för att användas i vardagliga situationer. Lahdenperä (2004) menar att eleverna måste ses som unika individer med olika förutsättningar och förkunskaper. Skolan ska lägga vikten på att vidareutveckla elevers kunskap beroende på var de individuella eleverna befinner sig. Därför måste verksamheten återspegla den kulturella mångfalden i skolan.

Vi anser att målen för nyanlända elever är viktiga. Det framkom i intervjuresultatet att det inte fanns några direktiv eller riktlinjer för hur man organiserar utbildningen för nyanlända elever. Det borde vara ett nationellt politiskt beslut att upprätta mål för utbildningen för nyanlända elever, eftersom utbildningen för nyanlända elever i nuläget ser så olika ut från kommun till kommun. Vissa av de nyanlända eleverna får börja direkt i vanliga klasser medan andra sätts in i förberedelseklasser. I en del skolor är utbildningen för nyanlända elever anpassad efter deras tidigare kunskaper medan andra

elever oftast enbart får svenskundervisning. Vi ser detta som ett socialt missförhållande eftersom de nyanlända eleverna får inte en likvärdig utbildning.

Elmeroth och Häge (2009) påvisar betydelsen av kartläggning av nyanlända elevers tidigare förkunskaper. Skolan måste ge eleverna en bra introduktionsplan så att elevernas behov tillgodoses i förberedelseklasserna. Det innebär att eleverna får möjlighet att bli stimulerade till att använda sina förkunskaper i den svenska skolan. Elevernas tidigare kunskaper blir en resurs för lärarens arbete. Utifrån resultatet har vi reflekterat över att det fortfarande inte är självklart för alla lärare att kartlägga elevers förkunskaper. Om en lärare försummar de nyanlända elevernas förkunskaper i undervisningen så leder det till att eleverna inte blir stimulerade att tillägna sig det nya språket och den nya kulturen.

Det är tydligt i resultatet att en av lärarna inte skriver ner elevernas förkunskaper som redskap för att kunna tillgodose elevernas behov, utan läraren påpekar att den har allt om eleverna i sitt huvud. I observationen av samma lärare kunde vi inte se att läraren var intresserad av elevernas förkunskaper utan läraren försökte ge nya kunskaper utan att fråga eleverna om de kände igen ämnet. Därför missar den läraren många viktiga delar i elevernas erfarenhet som läraren kan använda till att bygga vidare i elevernas kunskapsutveckling. Gibbons (2009) belyser att ett ömsesidigt samspel ger lärare möjlighet att på ett naturligt sätt få reda på elevers bakgrund. Enligt vår teoretiska bakgrund och resultatet från vissa intervjuer framkommer det att det naturliga samspelet med eleverna blir en grund för kartläggning som gynnar elevernas skolutveckling.

I vårt resultat framgick det vid två olika observationer hur lärarna undervisar för att få med de nyanlända elevernas förkunskaper i sin verksamhet. Lärarna utgick ifrån elevernas egna förmågor där eleverna kunde identifiera sig i undervisningen och vara delaktiga i läroprocessen. I den ena förberedelseklassen använde läraren olika individuella arbetsscheman till sina elever som är kopplade till elevernas tidigare förkunskaper. Vi anser att ett individuellt arbetsschema blir en dokumentation som ger både läraren och de nyanlända eleverna möjlighet att se elevernas utvecklingsprocess och detta bidrar till eget ansvar hos eleverna. I den andra förberedelseklassen arbetade läraren med LTG-metoden. Där bearbetades litteraturen både på modersmålet och det nya språket som gjorde att eleverna kunde relatera undervisningen till sina förkunskaper. Vi upplevde att lärarna i dessa två observationer reflekterade över hur man kan koppla ihop olika kulturer i undervisningen. Vi anser att med dessa två sätt tappar inte eleverna sina baskunskaper från sina tidigare förkunskaper. Enligt Skolverket (2007) fokuserar skolan många gånger på att lära de nyanlända eleverna det svenska språket, men glömmer att de andra ämnena också är viktiga för elevernas kunskapsinhämtande. Det kan ta flera år innan de övriga teoretiska ämnena återupptas och då har eleverna missat mycket vilket vi anser vara beklagligt.

6.3 Pedagogisk relevans

Denna studie har gett oss stora möjligheter att se över hur de nyanlända elevernas skolsituation ser ut. Vårt resultat visar att det inte är självklart att alla lärare arbetar för

att ta tillvara på de nyanlända elevernas förkunskaper i sin verksamhet. Det finns en hel del som vi som lärare kan påverka för att gynna de nyanlända elevernas skolutveckling. Det handlar om att alla lärare bör fortbilda sig inom interkulturell pedagogik.

6.4 Slutsatser

När vi påbörjade detta examensarbete hade vi begränsade kunskaper om hur utbildningen för nyanlända eleverna organiserades i den svenska skolan. Vi antog att det fanns nationella styrdokument som kunde ge riktlinjer för skolorna i hur utbildningen för nyanlända ska bedrivas. Så sent som hösten 2008 kom Skolverket ut med *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever*, något som liknas vid de nationella riktlinjerna för allmänna råd för skolan. Vårt resultat visar tydligt att lärarna i vår studie är tvungna att bryta ner målen i läroplanen och kursplanen för att kunna anpassa målen till nyanlända elevers behov och förutsättningar. Samtidigt påpekar lärarna att målen i deras lokala skolplan antingen saknas eller är under utveckling. Torpsten (2008) och Elmeroth (2008) menar att de brister som finns i nationella och lokala riktlinjer för kommuner är en anledning till varför antalet varierar i förberedelseklasserna.

I vårt resultat påpekar lärarna att modersmållärarna är en stor tillgång för att kartlägga de nyanlända elevernas förkunskaper. Även Viberg (1996) och Ladberg (2003) betonar vikten av detta samarbete för kartläggningen. Skolinspektionen (2009) beskriver att nyanlända elever ska ha rätt till handledning på sitt modersmål. Resultatet påvisar att endast vissa skolor har tillgång till modersmållärare i sina förberedelseklasser, medan andra skolor inte har sådana resurser. Vi har insett att i de skolor som har modersmållärare eller språkstödjare i klassen innebär det en stor resurs eftersom de har en viktig roll i förberedelseklasserna vilket gynnar elevernas språkutveckling.

Engholm (2007) menar att läraryrket är socialt och lärarna träffar olika människor med olika erfarenheter. Elmeroth och Häge (2009) samt Löthagen, Lundenmark och Modigh (2008) menar att det inte är lätt att arbeta i förberedelseklasser och försöka få in alla elevers erfarenheter och bakgrunder i undervisningen. Det framkommer även i resultatet att en del lärare tycker att det är svårt att anpassa undervisningen till elevernas förkunskaper. Men dock visar resultat inte på vilka åtgärder som behövs sättas in för att inkludera elevernas individuella behov i verksamheten. Enligt Elmeroth (2008) är en bra skola en som reflekterar över hur verksamheten drivs och hur de inkluderar elevernas olika bakgrunder. Vårt resultat har också visat att det finns lärare som har reflekterat över dessa svårigheter och försöker hitta olika strategier för att få elevernas tidigare förkunskaper inkluderade i undervisningen. Oavsett om elever är från andra länder eller är infödda elever så bör lärare ta tillvara på elevers erfarenheter, intressen och idéer i sin verksamhet. Alla barn är kompetenta och bär med sig värdefulla kunskaper som kan utvidgas till ett livslångt lärande.

6.5 Fortsatt forskning

Fortsatt forskning behövs med vikt på utveckling och förändring i utbildningen för nyanlända elever. Det måste forskas mer om hur organisationen runt förberedelseklasserna ser ut och vilka nationella riktlinjer som behöver revideras. Utbildningen för nyanlända elever ska bli likvärdig övrig verksamhet och eleverna blir därmed

inkluderade i skolans övriga verksamhet på ett naturligt sätt. Därför är det väsentligt att forska mer om hur resurserna organiseras i förberedelseklasserna och varför antalet elever i förberedelseklasserna varierar inom en och samma kommun. För vidare forskning skulle det kunna undersökas vilka skillnader det finns mellan förberedelseklasser som har tillgång till modersmåslärare och de som saknar denna resurs i sina förberedelseklasser. Kanske det kan visa på skillnader i hur eleverna tillägnar sig det svenska språket och vilken av dessa två klasser som skulle gynna eleven bäst.

REFERENSLISTA

- Borgström, M. (2004). Lärarens interkulturella kompetens i undervisningen. I P. Lahdenperä (Red.), *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Bunar, N. (2010). *Nyanlända och lärande – en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad 26 april, 2010, från www.skolverket.se
- Cummins, J. (2001). Andraspråksundervisning för skolframgång – en modell för utveckling av skolans språkpolicy. I K. Nauclér (Red.), *Symposium 2000 – ett andraspråksperspektiv på lärande*. Stockholm: Sigma.
- Denscombe, M. (2010). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur
- Dysthe, O. (Red.), (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Egholm, L. W. (2007). *Min blå soffa: om integration i skolan*. Stockholm: Natur & kultur.
- Elmeroth, E. (2006). Monokulturella studier av multikulturella elever – att mäta och förklara skolresultat. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 11, 177-194.
- Elmeroth, E. (2008). *Etnisk maktordning i skola och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Elmeroth, E. & Häge, J. (2009). *Flyktens barn*. Lund: Studentlitteratur.
- Gibbons, P. (2009). *Stärk språket – stärk lärandet*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.
- Ladberg, G. (2000). *Skolans språk och barnets – att undervisa barn från språkliga minoriteter*. Lund: Studentlitteratur.
- Ladberg, G. (2003). *Barn med flera språk. Tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*. Stockholm: Liber.
- Lahdenperä, P. (2004). Interkulturell pedagogik – vad, hur och varför? I P. Lahdenperä (Red.), *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lantz, A. (2007). *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lee, G.-L. (2003). Understanding immigrated Korean children's educational needs. *Kappa Delta Pi Record*, 39, 168-172.
- Lillemyr, O.-F. (2002). *Lek – upplevelse och lärande i förskola och skola*. Stockholm: Liber.

Lorentz, H. (2009). *Skolan som mångkulturell arbetsplats*. Lund: Studentlitteratur.

Lorentz, H. & Bergstedt, B. (2006). Interkulturella perspektiv – från modern till postmodern pedagogik. I H. Lorentz, & B. Bergstedt (Red.), *Interkulturella perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Löthagen, A., Lundenmark, P. & Modigh, A. (2008). *Framgång genom språket*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Parszyk, I.-M. (2001). Värdegrund, värdefull, värdelös. I G. Linde (Red.), *Värdegrund och svensk etnicitet*. Lund: Studentlitteratur.

Skolinspektionen. (2009). *Utbildning för nyanlända elever – rätten till en god utbildning i en trygg miljö*. Stockholm: Skolinspektionen. Hämtad 3 februari, 2010, från www.skolinspektionen.se

Skolverket. (2000). *Kursplaner för grundskolan, svenska som andraspråk*. Stockholm: Skolverket. Hämtad 15 februari, 2010, från www.skolverket.se

Skolverket. (2007). *Förslag till mål och riktlinjer för nyanlända elever*. Stockholm: Skolverket. Hämtad 3 februari, 2010, från www.skolverket.se

Skolverket. (2008). *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever*. Stockholm: Skolverket. Hämtad 3 februari, 2010, från www.skolverket.se

Smyth, G. (2005). Multilingual conferencing: One city's response to educating pupils from asylum seeking families. *Dve domovini–Two homelands*, 22, 21-28.

Stier, J. & Sandström Kjellin, M. (2009). *Interkulturellt samspel i skolan*. Lund: Studentlitteratur.

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Torpsten, A.-C. (2008). *Erbjudet och upplevt lärande i mötet med svenska som andraspråk och svensk skola*. Doktorsavhandling. Växjö Universitet, Institutionen för pedagogik.

Utbildningsdepartementet. (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*. Stockholm: Fritzes. Hämtad 15 februari, 2010, från www.skolverket.se

Utrikesdepartementet. (2006). *FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: Regeringskansliet.

Vetenskapsrådet. (1990). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Viberg, Å. (1996). Svenska som andraspråk i skolan. I K. Hyltenstam (Red.),
Tvåspråkighet med förhinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige.
Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1

Missiv brev

Hej!

Vi är två lärarstuderande från Mälardalens högskola som nu läser vår sista termin på lärarprogrammet inom de yngre åren. Vi ska göra ett examensarbete. Syftet med vårt examensarbete är att undersöka lärarens förhållningssätt gentemot nyanlända elevers förkunskaper. Vi anser att det är viktigt att ha kunskaper om ämnet eftersom vårt samhälle blir allt mer mångkulturellt och därmed också skolan. Detta är något som vi inte fått med oss i vår utbildning.

För att kunna få fördjupad förståelse och svar på vårt syfte vill vi gärna få komma till din klass eller grupp och observera under en dag samt intervjua dig. Under observationen kommer vi att titta på några väsentliga punkter som utgår från vårt syfte. Därefter vill vi gärna intervjua dig. Det är viktigt att kunna spela intervjun på band så att vi inte går miste om information som du ger. Detta förstås efter ditt samtycke. Intervjun kan beräknas ta cirka en timme. Undersökningsmaterialet kommer enbart finnas hos oss (eventuellt vår handledare). Materialet kommer att följa de forskningsetiska principer som Vetenskapsrådet (1990) angivit. Ingen medverkande kommer därför att kunna identifieras. Vi kommer att använda data enbart till vårt examensarbete. Ta gärna del av vad för rättigheter du har som respondent enligt de forskningsetiska principerna som finns på nätet:

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (1990).
Stockholm: Vetenskapsrådet.

http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/etikreglerhs.pdf

Vår handledare heter Marja-Terttu Tryggvason och universitetslektor i pedagogik vid Mälardalens högskola.

E-post: marja-terttu.tryggvason@mdh.se

Tel: 016-15 32 55

Om du har några frågor är du välkommen att kontakta oss!

Pernilla Andersson Farina
E-post: pan07001@student.mdh.se
Tele: 0704926516

Mazin Aziz
maz05001@student.mdh.se
Tele: 0762815365

Tackar i förväg för din medverkan. Med vänliga hälsningar
Pernilla Andersson Farina och Mazin Aziz

Information för föräldrarna!

Hej!

Vi heter Pernilla Andersson Farina och Mazin Aziz och vi är lärarkandidater som kommer ifrån Mälardalens högskola. Vi går sista terminen och det innebär att vi kommer att göra ett examensarbete. Vår undersökning kommer att utgå ifrån lärarens förhållningssätt gentemot nyanlända elevers förkunskaper.

Därför kommer vi till era barns skola för att få en inblick i hur läraren förhåller sig till elevernas förkunskaper. Vi kommer bara att observera läraren i undervisningen där era barn befinner sig. Undersökningen är anonym och era barn kommer inte under några omständigheter att nämnas i den undersökningen. Det är enbart lärarens förhållningssätt vi kommer att titta på. Dessutom kommer vi inte att nämna i rapporten vilken kommun eller vilken skola som undersökningen är genomförd i.

Om du har några frågor är du välkommen att kontakta oss!

Vi talar svenska, engelska, kurdiska och arabiska. Vid information på ett annat språk kan vi ta hjälp från en tolk eller modersmållärare.

Pernilla Andersson Farina
E-post: pan07001@student.mdh.se
Tele: 0704926516

Mazin Aziz
maz05001@student.mdh.se
Tele: 0762815365

Tillståndsblankett

Bilaga 3

Till vårdnadshavare med barn i xxxxxskolan

ort och datum

Hej!

Vi heter Pernilla Andersson Farina och Mazin Aziz och vi är lärarkandidater som kommer ifrån Mälardalens högskola. Vi går sista terminen och det innebär att vi kommer att göra ett examensarbete. Vår undersökning kommer att utgå ifrån lärarens förhållningssätt gentemot nyanlända elevers förkunskaper.

För att få en inblick i hur läraren förhåller sig till elevernas förkunskaper, kommer vi att observera läraren i undervisningen där era barn befinner sig. Därför är det viktigt för oss att vi har er tillstånd att observera lärarens samspel med era barn i vår undersökning. Undersökningen är anonymt och era barn kommer inte under några omständigheter att nämnas. Vi kommer inte heller att nämna vilken kommun eller vilken skola som undersökningen är genomförd.

Om du har några frågor är du välkommen att kontakta oss!

Vi talar svenska, engelska, kurdiska, italienska och arabiska. Vid information på ett annat språk kan vi ta hjälp från en tolk eller modersmåls lärare.

Pernilla Andersson Farina
E-post: pan07001@student.mdh.se
Tele: 0704926516

Mazin Aziz
maz05001@student.mdh.se
Tele: 0762815365

Vänligen fyll i uppgifterna nedan och återsänd det till skolan snarast som möjligt.

ERROR: undefined
OFFENDING COMMAND: f'~

STACK: